

Murtane: Guran.

Idyll

1957

Sipratalua

KUURTANES-SEURAN JOULUN tarkoituksena on sukupolvesta toiseen kulkeutuneiden muistitietojen ja itsensä kuortanelaisiksi tuntevien henkilöiden kirjoitusten avulla selvittää Kuortaneen entistä ja nykyistä elämää. Samalla lehden toimituskunta kiittää kaikkia niitä, jotka tavalla tai toisella ovat tehneet lehden julkaisemisen mahdolliseksi

KUURTANES-SEURA

TOIMITUSKUNTA

Pentti Harju

Eeva Peltola

Sirkka Kantola

Heikki Mäki-Hallila

Iivari Honkola

Kuvittanut Iivari Honkola

Rauhanruhtinas

(Jes. 9: 5)

Kun enkeli ilmoitti Marialle, että hänestä oli syntyvä tuo Israelissa kauan toivottu ja odotettu profeettain ennustama Messias, hänelle sanottiin, että tämä hänestä syntyvä poika on oleva Jaakobin huoneen kuningas iankaikkisesti. Kun Pilatus tutki Jeesusta, kysyi hän: "Sinä olet siis kuningas?" Jeesus vastasi: "Sinä sen sanoit, että minä olen kuningas." Kristus on kuningas. Jumalan voitelema ja hänellä on valtakunta, joka ei järky. Jeesus sanoi itse: "Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä." Hän on Rauhanruhtinas.

Meidän aikanamme puhutaan paljon rauhasta. Ihmiset toivovat rauhaa ja pelkäävät uutta sotaa. Maailman mahtavat lupaavat antaa maailmalle rauhan, jos heille valta annettaisiin. Mutta me olemme nähneet ja kokeneet, että se rauha, jonka he lupaavat, onkin orjuutta, sillä heitä ohjaa sentähden, kun ihminen on paha, viha, vallanhimo ja kostomieli. Yksikään ihminen ei voi antaa rauhaa maan päälle. Yksi on, joka voi rauhan antaa: seimenlapsi, Jeesus Kristus. Hän on tullut vapahtamaan kansansa heidän synneistään, synnin orjuudesta. Ja joille Vapahtajamme saa tämän tehdä, niille hän antaa rauhansa, niinkuin itse sanoi: "Minun rauhani minä annan teille." Tämä tapahtuu, kun Kristus Henkensä kautta tulee uskovan sydämeen asumaan ja näille hän antaa iankaikkisen elämän. Kuten Jeesus sanoi: "Minä annan heille iankaikkisen elämän, eivätkä he ikinä hukki.

Mutta raamattu sanoo, että Rauhanruhtinas perustaa valtakuntansa ulkonaisestikin maan päälle. Tämä vanha maa saa vielä kokea ihmellisen, leppoisan iltarauhan. Siitä profeettain tulevaisuuden näyt ihanin värein kertovat. Silloin eivät kansat sotaa opettele. Silloin on rauha kasvikkunnassa, eläinkunnassa. Kukaan ei tee toiselleen pahaa minun pyhällä vuorellani, sillä koko maa on täynnä Herran tunteudesta.

Kuitenkin on tämäkin aika väliaikainen ja epätäydellinen ja sentähden sekin aikakausi loppuu. Hänen lupauksensa mukaan me odotamme uusia taivaita ja uutta maata. Tonne pääsevät ne, joille Rauhanruhtinas täällä armon aikana on saanut antaa oman rauhansa. Tutki ystävä tilaasi. Onko sinulla Jeesuksen rauha?

Jalmari Viitasaari

VAIN JEESUS TOSI YSTÄVÄ ON

YSTÄVÄ, JAANYT OOT TAAS AIVAN YKSINÄÄN TAAKKASI KANSSA;
VIERAHAT VIKOVI VAIN, YSTAVAT YMMARRA EI.
MATKASSA YSTÄVIEN ELONTAIVALTA KULKEA KOITIT,
RINTAS JO RIEMUSTA LÖI, YSTAVAT LOHTUA TOL.
NUORENA NUORIEN KANSS' SINÄ HERRALLE VIRSIÄ LAULOIT,
TYYTÄ OL' ELÄMÄNTIE KERA VANHOJEN KULKEA SUN.
MUTTA VAIN VÄHÄISEN SAIT ELONTAIVALTA SEURASSA TEHDÄ,
ENNENKÖ HUOMASITKAAN, YKSIN TAAS TAAKKOINES JÄIT.

TIE TOSIN KAIKILLA ON YKSI KULKEA KEHDOSTA HAUTAAN,
SILTÄKIN YKSINÄS SAAT ETSIÄ ARMAHTAJAAS.
LEIKIN TAI AATTEEN KUN TYÖ, TOKI KUMPPANIN ITSELLES LÖYDAT,
PUOLISO, LAPSOSETKIN, VANHEMMAT SEURASSA MYÖS.
KUKAAN EI YMMARTAA VOI SYDÄNRIEMUAS, — SIELUSI TUSKAA.
NE JOPIN YSTAVAT VAAN, MUTT' OSAVELJIA EI.
YKSINÄS SYNTYNUT OOT SEKÄ YKSINÄS LÄHDETKIN TÄÄLTÄ.
PINNALLA YSTÄVYYS ON; SIELUSI YKSIN ON VAIN.

KUITENKIN YSTÄVÄ ON, JOKA TUNTEVI PUUTTEES JA VAIVAS:
SUURIMMAT KIUSAUKSET, TAAKAT ON KANTANUT HÄN.
SIELUSI IHMISEST' EI OLE LUOTU, VAAN HERRAN ON HENKI;
SIKSIPÄ SINNE EI NÄÄ PARHAIN SUN YSTÄVÄSKÄÄN.
HERRALLE OMPI SE NIIN KUNI KIRJA MI AUKI ON AIVAN.
HÄN NÄKEE RISTISI SUN, HÄNELTÄ RIEMUSIKIN.
YKSINÄÄN KANTANUT HÄN OMPI RUUMIINSA, SIELUNSA TUSKAT.
HÄN OSAVELJESI ON; HÄNELLE VAIVASI VIE!

SYNTYNUT TÄHTEMME ON SEKÄ SYNTIMME RISTILLE KANTOI,
SYNTYVÄ SINULLEKIN TÄNÄKIN JOULUNA ON.
SYNNITTÖMYYDELLÄÄN JOS SAISI SYNTIS POIS PESTÄ!
AVAJA SYDÄMESI PYHALLE VELJELLESI!
SILLOIN, OI, PUHTAHIMMAN SOPUSOINNUN ON SIELUSI SAAVA.
SE IKIJOULUN ON JO HELIÄSTUS TAIVAHASTA.
YSTÄVÄIN SEURASSA ME TOSIN KULJEMME KÄIDALLA TIELLÄ;
JEESUS ON YKSINÄÄN VAIN AUTTAJA, YSTÄVÄ AIN.

ESA HARJU

Vaarin joululahja

Mäkitalon vaari oli hyvä ja mielikuvitusrikas kertoja. Innokkaana luonnonystävänsä ja samolijana hän seurasi tarkoin lintujen elämää, löysi pienet pesät ruohomäistä ja oksanhangoista ja koko palkkakunta tiesi, ettei ollut asiaa noille pesille pahassa mielessä, ellei aikonut ottaa vaarin vihoja ikäpäiviksi itselleen. Samoin häntä kiinnosti koko elollinen luonto, sen jatkuva vaihtelu. Vaari löysi luonnosta sadun. Hänen pojantyttärensä, Paula, sanokin, että vaarilla oli satusilmälasit, koska hän näki sellaista mitä muut eivät nähneet. "Ja satukuulolasit, koska kuulen sellaista mitä muut eivät kuule", lisäsi vaari.

Kun kaksoiset, Paula ja Pekka olivat pieniä, oli vaari saanutkin pistää koko ajatusmaailmansa liikkeelle keksissään heille satuja lukemattomista aiheista. Nyt nuo 15-vuotiaat olivat kasvaneet satu-län ohi, ja vaarin suu reksi suruksi ei Paulallakaan ollut hänen elävää mielikuvitustaan. "Minä seison illaksi jalat kiinni maassa", puolusteli Paula "mutta meidän vaaria olisi pitänyt olla kaksi. Silloin toinen olisi asunut talon, kytänyt ja kylvinyt ja toinen olisi sepitellyt tarinansa muittenkin luettaviksi." "Riittävät omiksi tarpeiksi minun tarinani, mutta tänä jouluna saat sinäkin olla mukana minun joulukertomuksessani", sanoi vaari. "Minä en nyt valmistakaan teille ohjelmanumeroa, vaan teemme sen yhdessä. Olemme jo äitisi kanssa sopineet kaiken." "Sehän merkkillistä", ihmetteli Paula "vaarihan se on joka jouluksi meille sellaisen tarinan keksinyt, ettei tuntuisi joulusta joulusta ilman sitä." "Sittenpäähän nähdään", myhäili vaari.

Kiireessä kuluvat päivät kuin silvilla. Luonto oli pukeutunut paksuun lumivalppaan, joten joulu-aatto valkeni niin puhtaana ja raikkaana kuin konsanaan olisi valmistautunut ottamaan vastaan rauhan juhlaa. Isä ja Pekka olivat hakeneet joulukuusen ja vaari kapisteli sen jalkaan kiinni. Äiti ja Paula olivat pitäneet seläistä kiirettä, että koko Mäkitalo hohti puhtautta ja joululeivonnaiset oli leivottu. Ainoastaan joitakin joulu-uukia he alkoivat vielä tänään aattona paistaa. Suuressa takassa ritisi iloinen tuli ja hyvät tuoksut täyttivät tuvan. Pekka lämmitteli joulusaunaa, joten puuhaa riitti vielä jokaiselle.

Mutta missä oli se vaarin lupaama yhteinen joulunumero? — Siinäähän ne olivat tuvan penkillä, huolellisesti käärittyinä, kaksi isoa joulupakettia. Toisessa osoitteena Peltolan mummu ja vaari, toisessa Koskisen täti. Tarkoitus oli toimittaa ne perille sitten kun aattopäivä hämmästytti illaksi. Vaari itse tahtoi lähteä Paulan ja Pekan kanssa niitä viemään.

"Ottakaa virsikirjat mukaanne, että saamme yhdessä veisata ja pukeutukaa lämpimästi, ettei tule saunan päälle vilu", neuvoa vaari kun he illalla sonnustautuvat lähtöön. "Emmeköhän hiihdä tämän matkan, oikaisemme metsän läpi kun meillä on kuukin valona. Sopivat ne paketit selkäreppuun", ehdottaa Pekka — Tai-vaalla tikkipäivät tähdet ja lumi narahtaa hauskasti saavojen iksissä maahan kun kolmikko suljuttaa kotipihasta ladulle.

Koskisen tädin mökki on pienen metsätaipaleen takana. Täti on ahkera työihminen, kehrääjää ja kutoja, kotimies ja lapsenkaltainen, aina valmiina lähtemään milloin missäkin apua tarvitaan. Mutta syyssateilla oli täti vilustunut eikä päässyt koko syksynä entiseen kuntoon. Huonoa olisi ollut tädin jouluvalmistelu ellei tyt. tärentytyt olisi tullut kaupungista avuksi. Olisi hän vienyt tädin kaupunkiin jouluksi, mutta ei lähtenyt täti mökistään, missä oli aina joulunsa viettänyt.

Hämmästyneenä täti nousee seisomaan kun Mäkitalon väki työntyy sisään ja hän saa hyvänjouluun toivotuksien mukana ison paketin sylissä. "Johan nyt, että jouluruokia minulle. Nythän minä sain täydellisen joulun, vaikka niin huonolta näytti. Elina täällä siivosi. Täällä on vanhan hyvä joulun viettäjä, en minä kaupunkiin kivimuurien keskelle. Ei ole siellä lunta, ei huurreteisiä puita, ei tiaisia lintulaudalla." Kun vaari ehdottaa jouluvirttä, sytyttää täti liikuttuneena kolmihaarajalkaan kynttilät ja hartaana viriää jouluvirsi mökissä. — Ihän pitää tädin kädestä pitää kiittää kun joulun tuotat hetken juteltuaan taas lähtevät matkaansa jatkamaan.

Peltolassa tulvahtaa kahvin tuoksu tulijoita vastaan. Täälläkin hoitaa sydämellisesti vieraiden tuloa ja kiitellään pakettia. Että oikein Mäkitalon vaari on jaksanut lähteä hiihtämään aatto-iltaan. Nakee, että vaarista pidetään ja vaari taas puolestaan tietää, kuinka kovalla työllä ja vaivalla rasitettuja ovat olleet nämä tyytyväiset, vanhuuttaan elävät ihmiset. Siksi hän oli tah'anut omasta puolestaan pienen valon pilkahduksen heidän elämänsä antaa.

Nopeasti ilmestyy kolme kuppia lisää pöydälle ja mummu rupattelee hyvillä mielin: "Että pitikin, että pitikin, johan sitä nyt kahvit pitää kun valmiiksi keitettyä oli." — Kun kahvit on juotu, kehoittaa vaari Pekkan lukemaan joulu-evankeliumin. Hartaina kuuntelevat kaikki Pekan kuuluvaa ja sujuvaa lukemista. Mummun toivomuksesta veisataan: "Valmistu Herran kanssa, nyt vastaan ottamaan. Kun saapuu taivaastansa kuninkas päälle maan . . ." Paula näkee miten hyvä hymy ilmestyy mummun kasvoille ja kirkas kyynel kierähtää rypäyselle poskelle. Silloin hänen omankin sydämensä täyttää sellainen joulurauha, että ei koskaan ennen.

Hiljaisina he hiihtelevät takaisin. Kun he näkevät jouluvalot talojen ikkunoissa ja kuullostavat avaran ja suuren luonnon rauhaa, ei heillä ole ainoastaan ulkoista tunnetta siitä, että on aattoilta, vaan heillä on joulu sydämenssä. Astuessaan kidin ja isän luo valoisaan tupaan, he ovat kaikki ymmärtäneet vaarin tämän jouluisen lahjan sisällön.

Eeva Harju.

Makunsa kullaki, sanoo Sinnemäki, ku teki larvasta tuki.

Lepo selkhän, jotta ruaka tarttuu rumhishen.

Tulukaa väki syämähän ja tuu sinäki piika.

Kuortaneen Yhteiskoulun V ja VI luokilla järjestettiin toimituskunnan pyynnöstä kirjoituskilpailu. Seuraavat kirjoittajat palkittiin: *Ipalk. Aulis Maunuksela VI lk., II palk. Sirkka-Liisa Ruismäki V lk., III palk. Juhani Palovirta VI lk., IV palk. Ritva Yli-Rantala V lk., V palk. Tapeni Härkänen VI lk. ja VI palk. Olavi Ala-Rantala V lk.* Tällä kertaa julkaisemme näistä kirjoituksista kaksi parasta.

Aulis Maunuksela:

TYRMÄYS

Herrasmies Erik Montonen oli menossa kohti kirkonkylää. Salaperäisesti hymyillen hän tihenevässä räntäsateessa meni ostamaan suunniteltua joululahjaa vaimolleen Selmalle.

Ravattuun huoneeseen ristiin rastiin ja raavittuun niskansa punaiseksi hän oli viimein päättänyt ostaa lahjaksi hatun. Amahan miehenä mies osaa lahjan ostaa vaimolleen. Hän oli niin hyvällä tuulella, että huomauttaen tervehti ja toivotti hyvää joulua Virran Esallekin, vaikka tämän koiria oli viime viikolla repinyt hänen jalkansa niin pahoin, että se vieläkin oli arka.

Siellä näkyikin jo määränpää: Helmisen vaatetusalan erikoisliike. Sisään vain rohkeasti ja ostamaan omansa pois.

"Varmaankin joululahjaa valitsemassa", huomautti myyjätär ystävällisesti hymyillen. "Niillä asioillahan sitä näin joulun alla", oli Montosen ylpeä vastaus. Yhteistoimin he sitten valitsivat tavallisen, hyvin kukkarolle sopivan hatun. Pian oli hattu kääritty hienoon joulupaperiin. Montonen kääntyi lähteäkseen, mutta jäykistyikin samassa liikkumattomaksi. Oven luona seisoi Selma naapurin rouvan kanssa. Pian hän sai toimituskykynsä takaisin. Ennenkuin kukaan huomasi ehti hän ruhjoa lahjansa päällysfatkin alle pöloön. Se tapahtuikin viime hetkellä, sillä samana rouvat purjehdivat hänen luokseen.

"Kas, Erik, hyvää päivää! Eihän vain ole rainaisilla ootokilla?" hyökkäsi heti raspuria rouva. "Ei mikään ainakaan mitään tarvitse", vastusteli Selma jo etukäteen. "Sinulle hän ensin ostaa. Tiedä vaikka saisit

turkin. Olethan sinä sitä jo haaveillutkin ja onhan sillä Montosella rahaa", lisäsi hän sümää isken. — Täällä onkin taivaallisia turkkeja! — Mutta katso, miten inhoittavia hattuja! — Kuin variksenpesä! — Tama oli Montosesta liikaa. Hän ryki ja punoitti. Syntyi hiljaisuus. Pari poikalasta, jotka olivat siinä seisonet ja töllistelleet, käyttivät hiljaisuutta hyväkseen. "Miksi setä piilotti sen paketin takin alle, kun nämä tädit tulivat?" kysyivät he pyörein silmin.

"Minkä paketin?" ärjäisi Montonen arvokkaatensa menettäen. — Sen hatun, jonka ostitte lahjaksi. — Se oli täysi "knock out". Punaisena ja läähättäen herra Montonen pyrki ovea kohti. Käyttäen tungosta hyväksien hänen onnistui paeta anteeksipyyteleviä rouvia.

Erik Montonen, loukattu herrasmies, lahusti kotiaan kohti. Huokailen hän mietti, miten tämä juttu selvitettäisiin.

Sirkka-Liisa Ruismäki:

JOULUPUKIN PARTA

"Rä'sis, rä'sis" räiskyivät eriväriset revontulut taatteen pikkuisista työilyleröä kohti unelmiensa kaukasta päämäärää. Hänen punaiset poskensa ja siniset silmänsä kielivät suuresa järnityksestä joka pillee hänen sisänsä. Tyttö — Riitta nimeltään — katsahtaa huolestuneena kaukaisuuteen, missä jo onneksi räkyvät

Korvatunturin salaperäiset vuorenhuiput. Sinne asti hänen pitäisi päästä, sillä olihan hän saanut tottupäällikkö Humpparallalta siihen luvun. Asia oli nimittäin niin, että tämä Riitta-tyttönen oli ollut kiltti ja auttanut äitää koko pitkän syksyn siinä toivossa, että hänen hartain pyyntönsä kerran toteutuisi: hän saisi koskettaa Joulupukin partaa.

Rakkaan joulupukin ja veikeitten tottujen työväet sijaitsevat Korvatunturin sisään kaivoissa luolissa. Erään tällaisen luolan suulle suunnisti Riitta nyt epä-määräisten ormentunteitten valtaamana kulkunsa. Yhtäkkiä hän hätkähti. Onkohan tuo suden ulvontaa,

joka kaameana kuuluu suoraan edestäpäin? Kauhua täyttää hetkiseksi hänen mielensä, joka kuitenkin rauhoittuu kohta, kun hän tuntee äänen aiheuttajan Tonttulan Supi-koiraksi. Tämä lähestyy häntänsä heiluttamalla Riittaa ja samassa alkaa koiran kaulapannassa oleva hopeatiku soida: selivei, selivei, joka tarkoittaa vieraan olevan tervetullut Tonttulan väkeä ja asioita tarkastelemaan. Niinpä Riitta astuu rohkeasti Supin luokse, silittää tämän pörröistä turkkia ja niin heistä tuli hyvät ystävä. Koiran haukunnan johdosta tulee eräs pitkäpartainen, mutta silti nopsa tonttupoika avaamaan oven. Niin syvään kumartaen, että tonttulakin tupsu iloisesti heilahtaa maata kohti, tervehti tämä Riittaa, ohjaten samalla hänet ahkeria tonttupoikia täynnä olevien työpajojen läpi Tonttulan päämajaa kohti. Mutta Riitta ei voinut vastustaa kiusausta, vaan pyyhäytti tuon tuostakin ihmettelemään ja kummastelemaan tavaroitten paljoutta.

Sitten koitti unohtumaton hetki! Hän seisoi polvet tutisten itse Joulupukin edessä. Siroasti nilisti niskaauttaen hän tervehti lasten ikimaa ystävää, sekä kertoo kaikkien ystäviensä terveiset, ennenkuin alkaa syödä muorin keittämää maukasta illallispuroa. Sen päälle sai jokainen levittää herkullista lakkasosetta, joka ihanailla maullaan saa kaikki hyvälle juttuulelle. Niinpä Riitan virallisen arvokkaaksi luulema Joulupukki onkin mitä leppoisin ja hyväntuulisin keskustelutoveri. Kun ovat aikansa rupatelleet, siirtyy heidän puheensa partaan ja silloin saa Riitta elämänsä tilaisuuden. Joulupukki itse lupaa, että Riitta saisi kiskaista häntä parasta. Tällä teollaan Riitta pääsee varmuuteen siitä, että ei Joulupukilla ole tekopartaa eikä naamaria, niinkuin ilkeät naapurinpojat väittävät. Hän nousee tuolille seisomaan ja kiskaisee oikein kovasti. Mutta silloin se tapahtuu! Hänen käteensä jää suuri tukko tuota hopeanharmaata partaa. Hän huomasi vetäneensä liian voimakkaasti ja hänen silmänsä vettyivät, kun hän ajatteli Joulupukille tuottamaansa tuskaa. Riitta katsoo anteeksipyyttävästi tätä, jonka harmaat silmät tuikkivat yhä ystävällisesti hänen luvutessaan antaa anteeksi Riitalle, koska tämä ei tiennyt, miten Joulupukin parran laita oli ollut näinä vuosina. Se oli nimittäin alkanut harveta ja huonontua aivan yhtäkkiä, niin että aina kun sitä kampsä, jäi kampaan partaa paljon. Mutta kaikkein onneksi ei Joulupukki jäänyt tuota pit-

käksi aikaa suremaan, vaan tyytyi siihenkin, kun partaa sentään oli vielä korvasta korvaan ja sensta näkyi aina hymyilevä suu.

Nyt lähtivät Riitta-tyttönen ja Joulupukki yhdessä perehtymään innokkaasti tonttupoikien salaperäisiin koneisiin ja niistä valmistuviin lahjoihin, jotka aattoiltaan lämmittävät monen pikkulapsen mieltä. Yhtäkkiä sattuu odottamattoman surkeaa Joulupukin kurkistaessa erään koneen sisään. Hänen rakas partansa jää rattaiden väliin ja katkeaa aivan lyhyeksi. Tämä onnettomuus tuli ihan yllättäen juuri aatonaattona, eikä Joulupukin parta voinut kasvaa yhtään, vaikka tonttumoori ja tonttupojat kiersivät hätäntyneinä paikarta toiseen. Ei siinä autanut muu kuin turvaantumisen tekopartaan. Riitta arvasi, että nyt varmaankin ilkeät pojat väittävät olevansa oikeassa. Mutta Joulupukin parta on ollut muina vuosina ihan aito ja oma!

Tunnelma Tonttulassa tuli kuitenkin yhtä iloiseksi ja hauskaksi tämän pienen onnettomuuden jälkeen, joten Riitalle jäi oikein hauska mielikuva siellä olostaan. Hän toivoi vain, ettei Joulupukin parralle muulloin sattuisi tällaista onnettomuutta, vaan hänen partansa kasvaisi entistä komeammaksi.

'Joulupuu on rakennettu...'

Tämä tutunomainen joulusävel raikuu taas tuhansista kurkuista joulun tullen tunnelmaa nauttattaen.

Opiskelijan aateluutta

Mä olen nuori, ääni mun
ei kaiu korkealla,
tien kerran löydän kaivatun,
nyt kulkee matalalla;
viel' karhunkaatoivoimaa ei,
jos innoin huudankin: hei, hei!
on osanani opintie,
se perille mun vie.

Mun rinnassani innon lies
jo hehkuu lailla tulen,
mä luen, lasken otsahies,
vaan konsa kirjat sulen,
niin aatokseeni kangastaa
tää kaunis, kallis synnyinmaa;
oon osaltain sen vartija,
se suurin kunnia.

Tää maa on maista armahin,
niin opin koulutiellä,
ja sitkeä on kansakin,
maan muokkas työllä, hiellä;
se velto konsaan ollut ei,
kun julma halla leivän vei,
niin pehmeemmäksi perkas maan
ja luotti Jumalaan.

Ne sukupolvet mennehet
on hautakumpuin yöhön,
ja poikain pojat astuneet
on samaan sankartyöhön;
kun meidän, nuoret, vuoro saa,
niin uskon: näkee synnyinmaa,
myös kelpo kansaa polvi uus,
ei vaivaa hervakkuus.

Rakkailta vanhemmiltani
sain armaan äidinkielen,
kiitokset, opettajani!
lehditte sankarmielen;
mä kaipasin, mä etsin, hain,
teilt' aatteen jaloön, suureen sain,
nyt tiedän: hukkaan elä en,
riemulla tunnen sen.

Nyt toisin kaikki nähdä saan
myös koulutyöni, tieni,
hyödyksi elän synnyinmaan,
raikk' osani ois pieni;
luon katseheni ylöspäin,
taivaista isää ylistäin,
teen lupauksen Luojaalle:
mä elän Suomelle.

Esa Harju.

EVELIINA ALA-KULJU

Äitini, Eveliina Ala-Kulju, eräs maamme tunnetuimmista naisista ja talonemännistä 1920—30-luvuilla syntyi v. 1867 Lehtimäellä, missä hänen isänsä Iisak Ojala oli kiertokoulun opettajana. Tämä syrjäinen Suomenselän pitäjä joutui katovuonna -67 kokemaan kovan nälänhädän. Pettua syötiin köyhän kiertokoulunopettajankin perheessä. Kaksi lapsista kuoli ja monenlainen ahdinko näytti toisinaan tulevan ylipääsemättömäksi. Äitini vanhemmat olivat Ylistaron heränneitä ja kestivät annetut koettelemukset. Vähitellen sulii ankara vastustus kiertokoulua kohtaan, jopa sai isoisäni pitää seurojakin Lehtimäellä ja Soinissa. Kun sitten Kuortaneelle perustettiin kiertokoulunopettajan toimi — haki isoisäni sitä, tuli valituksi ja muutti onnellisempiin olosuhteisiin Kuortaneelle. Eihän puute täälläkään — ainakaan aluksi — poistunut, mutta monenlainen myönteisyys pitäjäläisten taholta oli auttavana ja työhön kannustavana voimana. Kun äitini myöhemmin niin usein puhui "köyhän lapsesta", ovat varmaankin varhaisen lapsuuden aikaiset kokemukset antaneet siihen aiheita.

Kiertokoulunopettajan koti Kuortaneella oli hyvin kauniilla paikalla lukkari Klemetin puustellin vieressä, järven rannalla. Koti oli vaatimatonta, onnellista. Lapsia oli ollut 7, mutta kaikki kolme poikaa olivat kuolleet. Neljästä tyttärestä oli äitini, toinen vanhimmasta päästä. Kotona luettiin, laulettiin ja soitettiinkin, laulettiinpa äänissä. Työnteko oli kuitenkin ensin. Äidinäiti ahersi leipoen nisoja kauppaan. Usein sai Eveliina-tyttöni niitä kuljettaa vaunuissa työntäen kymmenenkin kilometrin päähän.

Kansallis-isänmaallinen herätys kosketti Kuortanetta 80-luvun vaihteessa. Lauri Kivokäs sisarensa Ottilia Stenbäckin kanssa mukanaan joskus helsinkiläisiä maistereita vieraili usein mm. Ojalan kodissa sytyttäen suurta innostusta suomalaisuuden asiaan. Niiltä ajoilta jo lienee äidissäni se kansallinen into joka hänessä ilmeni läpi elämän. Näillä käynneillä varmaan myös sovittiin, että Eveliina tyttö pääsee Alavudelle kansakouluun. Pari vuotta hän

saikin käydä koulua, osittain Alavudella, osittain Ylistarossa, suorittipa hän jonkinlaisen kiertokoulunopettajan kurssin.

18-vuotiaana tuli äidistäni kiertokoulun opettaja — isän apulaisena — Kuortaneella ja pari vuotta myöhemmin hänet kutsuttiin opettajaksi Karstulaan, missä hän solmi ensimmäisen avioliittonsa, joka johti hänen tiensä Amerikkaan. Aviomiehensä kuoltua palasi äitini Suomeen ja oltuaan jonkun aikaa kaupanhoitajana Ruonalla, hän meni naimisiin maanviljelijä Aleksanteri Ala-Kuljun kanssa.

— Taitoa kysyttiin uudelta emännältä, sillä useat perheen lapsista olivat äitipuolta vanhempia. Mutta sitä taitoa oli. Monta kertaa Ala-Kuljussa oli suurperhe koolla. Joulunaikoina vallankin ja silloinkos leikittiin sokkosta ja kauran syöttöä ja kansanomaisia leikkejä. Niissä olivat mukana niin miehet isännät ja ehtoiset emännät kuin lapsetkin. Joskus myöhemmin saattoi äitini sanoa paukauttaa: "minäkö en tuntisi kasvatustyötä, minä, jolla on yli 60 lasta."

Aleksanteri ja Eveliina Ala-Kulju valokuvattuina vuosisatamme alkupuolella.

Kotonani oli kestäkievari, ja usein on esitetty ajatus, että keskustelemalla oppineiden vieraiden kanssa äitini laajensi tietopiiriään, lähtipä joskus itsekin kyytimatkalle jolle majatalossa vielä ehditty puida loppuun jotain mielenkiintoista kysymystä. Saattaa niin ollakin. Mutta Ala-Kuljussa muutenkin keskusteltiin yleisistä asioista, olihan isä 30 v. kuntakokouksen puheenjohtajana ja monissa taloudellisissa ja siivistysrienoissa. Äidillä oli lisäksi ehtymätön lukuhalu ja erinomainen kuuntelemisen ja vastaanottamisen kyky. Sääntönä esim. pidettiin, että niitten jotka pääsivät kirkkoon piti osata kertoa, mitä pappi sanoi. Joskus kun äitini kertoi, saattoi joku sanoa: paremmin te sen kerrotte, kuin mitä pappi saarnasi.

EDUSKUNTAAN

Tällaisista harrastelemisista kai johtui, että siinä suuressa murroksessa, jolloin naiset saivat äänioikeuden ja yksikamarinen kansanedustuslaitos perustettiin, äitini valittiin ensimmäiseen 1-kamariseen eduskuntaan. Muistan hänen kertoneen olleensa jossakin kokouksessa Helsingissä v. 1906 ja silloin erään ylioppilaiden mielenosoituksen aikana menneensä yliopiston aulaan, jossa vähän äänekkäästi ja suorasukaisesti esitti ajatuksensa suomalaisten oikeudesta toverilleen. Ylioppilaat kuulivat ja alkoivat huutaa "hyvä". Tätä äitini mainitsi ensimmäiseksi julkiseksi esiintymisekseen.

Vaalimatkat eivät näytäneet äitilläni rasittaneen. Myöhään yöhön hän saattoi väitellä, pani vain ehdoksi, että saa käyttää joka toisen puheenvuoron. Huvittuneena hän myöhemmin kertoi, miten hän kerrankin tällaisen väittelyn jälkeen jossakin keski-Suomessa, pyörähti ympäri ja reippaaseen tapaansa heilautti kättään lausuen: voitittekos! Lisäsi kuitenkin: tietää sen, miten siinä käy, kun hyväsuisen akan kanssa väittelmään lähtee. Samaa se on kuin jos lähtisi vasikan kanssa kilpaa juoksemaan. Kun hän sittemmin oli A. H. Virkkusen kanssa samassa vaalipiirissä ehdokkaana, kerrotaan huumorintajuinen Virkkusen lausuneen: niin menen Eveliina-emännän hameenhelmoissa eduskuntaan, että hyhkyy vain! Kuulijoita ei puuttunut hänen kokouksistaan eikä niissä tullut ikävä, sillä puhe pidettiin kansanomaisesti ja innostavasti. Naisen valtiollinen herättäminen ja hänen henkisen ja taloudellisen asemansa kohottaminen oli hänen ohjelmansa. Kohota äiti — kohota koti — niin kohotat kansakunnan! Miten innostu-

Eveliina Ala-Kuljun lapsuudenkoti Kuortaneenjärven rannalla

neesti hän kertoikaan niistä uusista vaikutteista, mitä sai puolueensa toisilta naisedustajilta, joista hän erikoisesti mainitsi Hilda Kätköskosen, Aleksandra Gripenbergin, Hedvig Gebhardin ja Liisi Kiviojan. Puhujana äitini kai alkoi tulla huomatuksi, koska hänen ryhmänsä kerran määräsi hänet, oppimattoman, huivipäisen talonemännän noin vain ex tempore pitämään puheen valtioneuvos Danielson-Kalmarille tämän eräänä merkkipäivänä. Sanotaan hänen puhuneen hyvin.

KOTIKASVATUSYHDISTYKSEN "EVELIINA-TÄTI"

Valtiollisten puheiden aihepiiri varmaan johti kotiseutuyhdistyksen huomion äitini ja vasta 1912 alkoi hänen elämässään se yli neljänneksivuosisadan kestänyt työ kasvatuspuhujana, joka hänestä teki tunnetun Eveliina-tädin ja johti hänet matkustamaan ympäri tämän armaan Suomeksi. Hän liikkui Lapin raukoilta rajoilta aina Suomenlahden saaristojen myöten ja raja-Karjalan jopa Inkerinmaan pitäjisiin saakka. Ei todella ollut montakaan suomalaista kuntaa maassamme, missä hän ei olisi käynyt — toisissa monia kertoja. Pitäjän syrjäisemmätkin kulmat koluttiin. Olin jonkun kerran äitini mukana kodin päivillä. Siinä kuljettiin hevosella ja veneellä, jalkaputkassa jos autollakin. Painavat kirjapaketit aina mukana. Kertoipa hän joskus ajaneensa parivaljakkoillakin. Kouluilla, seurojen taloilla, kodeissa, kaupunkien juhlasaleissakin ja kirkkoissa äitini joutui esiintymään. Tuhausiin nousevat hänen pitämänsä puheet. Nuoret ja vanhemmat lapset ja äidit, koululaiset ja opettajat saivat kukin sanansa. Puhuminen oli hänelle helppoa ja vai-

keaa. Kirjoittaminen kuitenkin vaikeinta, ja niin hän puhuikin vapaasti. Valmistettuja puheet kuitenkin olivat, mietittyjä, keskusteltuja, alut ja loput suunniteltuja. Paljon lukemista ja kuuntelemista etukäteen. Runsas elämänkokemus ja tarkat havainnot antoivat hänelle mahdollisuuden tehdä puheensa eläväksi. Sanoetaan, että hän antoi korvalle jos toisellekin, mutta etupäässä hän antoi intoa, vetosi ja kehoitti ja korosti kodin ja kasvatustyön merkitystä. Vakavuus ja leikki vaihtelivat. Syvä uskonnollinen vakamuus, tunteeseen ja tahtoon vetoava persoonallinen voima kannattivat hänen esitystään.

Kun tällainen, joskus kuukauden kestänyt kiertomatka päättyi ja äiti saapui kotiin, ei siinä ryhdytty lepäilemään, vaan tarmolla vain talon töihin: pyykille, leipomaan ja muihin askareisiin. Ja kun koti sijaitsi vilkasliikenteisen maantien varrella pistäytyi talossa vieraita kaukaa ja läheltä ja määräys oli, että niin piti-kin tehdä. Eikä siinä kauan kestänyt kun avotakan tulella kahvi kiehui. Kahvia pitikin olla usein ja runsaasti. Kotoisessa elämässä oli vaihtelua ja vireyttä. Usein myös juhlaa ja juhlan tuntua. Riittävä äidiltä aikaa ryhtyä pitämään kylän lapsille satukerhoa ja hyvät opetukset ja neuvot jaettiin monikymmenpäiselle lapsijoukolle, joka kesäisinä iltoina silmät loistaen kuunteli kaivonkannella istuvaa ja kertovaa "isoäitiä". Joulut olivat suuria juhlia, lahjoja äiti alkoi valmistella jo syyspuoleen ja lopuksi hän leipoi valtavat nisuäijät lisäämään lahjojen jo muutenkin suurta lukua.

ARVOKASTA KYLVÖÄ

Oltuaan vielä vuosina 1914—19 eduskunnassa joutui äitini yhä enemmän mukaan julkiseen toimintaan niin kotipitäjässä kuin laajemmalla

Tällainen oli näkymä entisaikaan vähtäri Ojalan tualta. Kuortanelaiset tekivät silloin kirkkomatkinsa veneillä.

tikin. Ja puhujaksi hän sai yhä useammin lähteä, milloin raattiusjuhliin, maamiessuurain, naisosastojen, nuorisoseurain, lottain, naisyhdistysten y.m. tilaisuuksiin. Kodinpäivät olivat luonnollisesti ensisijalla. 30-luvulla hän liikkui laajalti puhumassa isänmaallisissa juhlissa. Ihmeellistä on, että voimia ja intoa riitti. Nuorten parissa hän aivan kuin itsekin nuortui löytäen heistä uskoa kansamme tulevaisuuteen.

Vähitellen koti tyhjentyi, isä oli kuollut jo v. 1924 ja lapset saapuivat vain jouluksi ja kesäksi kotiin. Puhujamatkat harvenivat ja talvisina iltoina istui äiti lukien yhä enemmän kirjoja. Talvisodan kovina päivinä hän vielä seurasi tapahtumain järkyttävää kulkua kunnes kova sairaus päätti työntäyteisen ja siunaus-riikkaan elämän 3 kesäk. 1940.

Lapsuuskodin vaikutus kuvastuu mielestäni selvästi äitini harrastuksissa ja aatemaailmassa. Ei hän turhaan ottanut puheittensa aiheeksi sanaa: "opeta lasta hänen nuoruudessaan, niin ei hän siitä vanhanakaan luovu". Uskonnollinen ja kansallis-isänmaallinen henki oli kaiken perustana. Kodin piti olla yli kaiken ja paikka, jossa lapset viihtyivät. Työtä oli tehtävä. Sen hän oli oppinut kovassa elämän koulussa. Oma arvoaan ei kukaan saanut väheksyä, oli sitten köyhän tai rikkaan lapsi, oppinut tai koulua käymätön. Tietoaan piti jokaisen kartuttaa ja naisen ennen kaikkea. Oikein silmät leimuten hän pani vastalauseensa sellaista tyyliä vastaan, jonka kerran eräs rouva hänelle ilmaisi sanoillaan: "Sentähden minun mieheni minusta niin pitää, kun minä en tiedä mitään".

Epäilemättä oli äidin luonteessa pohjalaista rivakkuutta, ryhtiä. Hän tarttui ohjaksiin muutenkin kuin kestikievarin kyytipukilla. Siitä on ehkä erikoisena esimerkkinä tapaus vuodelta 1918. Hän oli jäänyt Helsinkiin melskeitten puhjettua kuten kansanedustajat yleensä, mutta tuumi, että hukkaanhan täällä aika menee piileskellessä, ja niin hän meni rempseästi kansanvaltuuskunnan toimistoihin senaatin taloon ja vaati matkustuslupaa Lahteen eikä antanut periksi ennenkuin sai sen — huivipäisen maalaisemäntä kun oli. Niin hän suoritti uhkarohkean matkan Lahdesta Jämsään läpi rintamien ja saapui Vaasaan selostamaan tilannetta Helsingissä. Toisaalta äidissä oli herkkyyttä ja sydämellisyyttä. Hänen oli helppo tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja saa-

(Jatk. siv. 23)

Kiertokoulu

"Nouskaa ny tenavat nopiia ylähä! Tänä päivänä alakaa koulu. Kirkos kuulotettiin viime pyhänä". Pörröisiä päitä alkaa kohoilla ja silmiä hieroen nouseaan lattialle. Tuossa on silmikooli ja saippua. Siinä käy kohina, kuka ensin, kuka sitte. Isommat auttavat pienempiä, patukoidaan hiuksia, solmitaan kaadin nauhoja. Kengänpaulakin on poikki. "Äitee! mistä minä saan eväskopan ja maitopotun?" Sido eväsi vaan nyyttyyn, neuvoo toinen. Miksi et jo eilen pessyt maitopottua? neuvotaan taas. Jo alkaa olla vaatteet päällä ja eväätkin nyytyssä Voi, kun minulla ei ole omaa vursikirjaa! Tarvitaanko siellä ensimmäisenä päivänä jo Katkismuskin? Nyt Uudentuvan Vilit ja Matti jo ovat kujalla menossa. Tulkaa nyt pian! Myöhästymme.

Koulutalon pihalla katsellaan rauhallisena ketä tuttuja on tulut kouluihin. Opettaja Iisakki Ojala ajaa pihaan. Hänellä on rattailla harmoni ja musta taulu, joita isommat pojat kantavat jo portuaa kohti. Talon emäntä ja isäntä sanovat opettajalle kädestä päivää. Isäntä tuo kulun, jolla saadaan soittaa koulun joukko koolle. Opettaja järjestelee kirjojansa pöydälle, penkkejä on jo ylistuvassa. Ja jonkinlainen pulpetti, yhtä pitkä kuin penkkikin. Siinä on pitkä hylly kirjoja ja eväitä varten. Pienten puolen penkit ovat käännetyt keskustaa kohti. Otetaan virsi "Aurinko armas valollansa". Ja kun opettaja soittaa harmoniolla, soi se niin kauniisti kuin oli kuvitellut taivaassa enkelien soittavan harpuilla ja huiluilla. Opettaja nousee ja lukee Raamatusta: "Sallikaa lasten tulla..." Pienen lapsen mielestä opettaja on kuin Jeesus, joka panee kätensä lapsen päälle ja siunaa. Musta taulu ei ole vielä paikallaan. Otamme Raamatunhistorian. "Alussa Jumala loi..." Pienemmät katselevat opettajaa silmät pyöreinä, suuremmat nostavat kummallisesti etusormensa pystyyn ja opettaja heiltä kysyy. He osaavat jo opettajalle vastatakin. Tunti loppuu ja opettaja käskää mennä välitunnille. Kolistellen laskeutuu joukko jyrkkiä rappusia alas. Toiset menevät tuvan ovensuuhun ja katselevat kun akat tekevät kynsitöitä, toiset juoksevat ulkona "väkisillä". Pojat usein näyttävät

toisilleen pikkutavaroita tai telmivät keskenään. Mutta pian ilmestyy porstuan ovelle Mattilan Ellu kilistämään kulua, ja kaikki ryntäävät yhtäaikaan ovelle. Piika Lissu siinä tulee ovessa vastaan ja sanoo: "Älkää nyt sillä tohinnalla tulko!" Tenavat alkavatkin järjestyä, perätysten juoksevat yläkertaan, suuremmat pojat edellä, huonompihenkiset perässä. Pienempi puolella opettaja järjestelee isomman pitämään sanalla pienempää, kun he ääneen tavaavat Johannes Kastajasta. Olgalla on kaunis "ällätikku", jota Dagmar unohtuu katselemaan, eikä muista seurata tavausta. Tavaamisen aikana opettaja kirjoittaa kirjaimia ja sanoja taululle. Rihvelitaulu käsivarrella suurempien puoli vääntää kirjaimia. Ja kun opettaja on katsonut työt, syljetään taululle ja pyyhkitään hihaan, viivataan uudestaan ja uusi yritys alkaa. Räkäämistäkin opettaja opettaa ja tavallisesti päivä päättyy laulutuntiin. Pienten puolella jo haukotellaan, mutta kun harmonista kajahtaa alkusoitto, tempaa se lapsen kuin pilvien päälle. Kuinka taitava opettaja onkaan! Kaikkea opettaja osaa. Lopuksi opettaja lukee siunauksen. Ja niin lapset pullahtavat ulos ja etsivät "omanpaikkaaset" ja lähdetään kotiin kertomaan koulun kuulumisia. Samalla lähtee opettajakin, joka jalkaisin kulkee Kirkonkylään kotiinsa. Raittiassa ilmassa käveleminen onkin varmaan opettajain terveydelle tarpeellinen, sillä kouluhuoneessa ei ole avattavaa ikkuna, eikä muita mukavuuksia.

Vaikka koulu kestää vain neljä viikkoa, täytyy suurempien kiireen työn aikana olla pois koulusta. Niin käy leikkuaikana, rihiäikana y.m. Uudistustakin tapahtuu, kun opettaja antaa lasten käsiin hauskan lukukirjan. Mutta

(Jatk. siv. 23)

VANHA SAUNA KERTOI

Niin, sinne saunaan. Sinnehän tuo talossa elinpäivänsä jo ehtoopuolelle elänyt setämies, vähän jo melkein jäykistynein polvin astelee. Alusvaatteessa, virsut jalassa, kulunut päällystakki päällään, vihta vasemmassa kainalossa ja kuumavesisanko oikeassa kädessä köpittelee setä sinne, missä hän jo enemmän useammat elämänsä kohokohdat on viettänyt. Kaikki muut, talossa eläjät, isäntä, emäntä, lapset ja runsaslukuinen nuori väki ovat jo kylvyssä käyneet joten setämme saakin yksin perusteellisesti valmistua tärkeään toimitukseen.

Voi, miten kodikas onkaan tuo saunan oven-
narahdus sinne sisään astuessa. Voi, miten alahduttava se suloinen raikas lämpö joka sulkee hänet pehmeään ja hyväilevään syleilyynsä. Niin, tämä on niitä maisen vaelluksen ihanampia tervehdyksiä. Täällä ja vain täällä saunan lauteilla tunki hän saavuttavansa ihanan rauhan, vaikkapa maailma levottomana elehtiikin ja ulkona paukahteli joulukuun kylmä vihuri. Setämies oli koko olemukseltaan rakastunut saunaan kaikkia sen yksityiskohtia myöten. Täällä suloisessa saunan lämmössä eletty elinvuodet ja vuosikymmenet elettiin nopeasti ohikiitävinä kuvina, uudestaan ja vielä kerran — uusittuna.

Miten isä olikaan hänelle selvittänyt kirjoittamattomat saunalaite. Oli selvittänyt saunan ja kirkon pyhimmäksi paikaksi maan päällä, joissa on aina kaikkea ihmisarvoa alentavaa tekoa vältettävä ja noudatettava kaikkia arvokkaita ja siveellisiä käytöstapoja. Ja miksi näin, siksi, että sauna oli esivanhempaimme tavallisin syntymäpaikka, se oli sairaala silloin ja myöhemminkin sekä toimi jatkuvasti aineellisen elämämme yhtenä tärkeämpänä ylläpitäjänä samoin kuin kirkko hengellisen elämän ylläpitäjänä, näin kertoi isä.

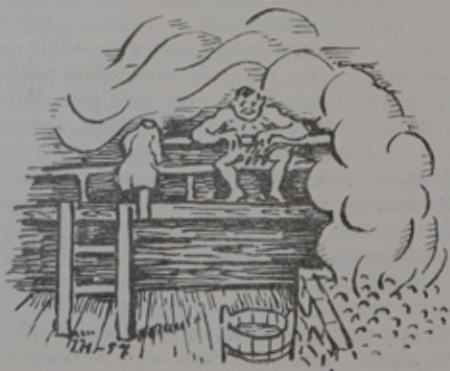
Niinpäähän sitten olikin, että "saunan lain" turvin miehet ja naiset kävivät yhtäkaikaa kylvyssä, eikä milloinkaan yhtään häpeän tekoa tapahtunut.

Kaiken tämän oli hän omakohtaisesti kokenut ja myöskin sen todennut. Sauna oli aikakautensa terveystalo. Onko ihme jos kestävä kiintymys saunaan syntyikin, kiintymys joka

juontui vuosikymmenien yhteisiin kohtaloihin. Tämän saunan oli hän pyhittänyt muistolleen. Näin hyppelehti setämiehen elämän kuvakirja kun varjot kynttilän liekin lepattaessa, hänen istuessaan savusta kiiltäväksi mustuneen saunan ihanassa lämmössä.

Tämä on saunan ja eritoten savusaunan arvoitus: "kuinka se on saanut seistä melkein muuttumattomana kunniapaikallaan", ajalla, jolloin maaseutukin on temmattu mukaan kehityksen pyörteeseen. Maaseutu ja maatalous haluavat pysytellä kehityksen kärjessä tahtoen tasaveroisesti kilpailla muiden talousjärjestöjen kanssa. Maataloudesta on tehty liikeyritys, jonka kannattavuudesta harjoittajain menestyminen riippuu, on saatava enemmän ja enemmän. Taistelu leivästä, tuosta aineellisen elämän tärkeimmästä, on kiristymistään yhä vain päämääränä "korkea elintaso". Eri etupiirien saalistukset ne ovat maaseudunkin myrkyttäneet. Maaseutu huokaa vakavan odotuksen edessä, siltä on jo aatteet, yksi kalliimpia ominaisuuksia riistetty. — Mutta täällä saunan suloisessa lämmössä tuntee setämies itsensä hiukan tuskastuneeksi. Näitten vuosien ja vuosikymmenien mennessä oli hän yhä uudestaan ja uudestaan joutunut elämänsä asennetta arvioimaan. Näitten arviointien tuloksena oli että moni tärkeänä pitämänsä asia menetti kaiken merkityksensä, mitä enempi vuosia kertyi, mitä

(Jatk. siv. 23)

Matkakertomus 50 vuoden takaa

Se oli joulukuun 11 päivä 1907 kun astuimme Alavuden asemalla Vaasasta tulevaan, etelään menevään, matkustajajunaan, lähtiessämme Amerikkaan. Meitä kuortanelaisia oli 4 miestä: vanhempi veljeni, Yli-Hallilan Heikki ja John Syrjä, pitäjän alapäästä. Matkalla Amerikkaan menijöiden luku lisääntyi melkein jokaisella asemalla. Niin, että kun seuraavan päivän illalla saavuimme Hankoniemeen, oli meitä jo iso joukko.

Siirtolaissamalla nukuimme ensimmäisen yön. Ja kun aamulla heräsin oli veljeni ollut jälkeillä jo kauan ja oli hän tutustunut Lapualla asuvan Kankaan tädin poikaan, joka oli myöskin matkalla Amerikkaan, jo toista kertaa. Päivällä oltiin lääkärintarkastuksessa ja ostettiin piljetti Amerikan matkaa varten. Myöhään illalla meidät ohjattiin laivarantaan, Allan linjan laivaan. Kapeita rappusia laskeuduimme alas huonotilmaiseen lastiruumaan, jossa meille tarjottiin illallinen: kuoripöytäillisiä perunoita ja silliä. Sitten meidät sijoitettiin omiin osastoihimme. Suomalaiset yläkannella ja venäläiset pohjakerrokseen.

Nukuttuani yön melko hyvin, menin aamulla laivan peräkannella katsomaan ilmaa, sekä ihmisten meininkä. Alhaalla venäläisten osastolla oli miehiä, sekä naisia. Huomioni kiintyi erääseen tummaan sievähköön tyttöön, joka katseli sieltä ylös. Kuvittelin olevani jo maailman mies, etsimässä seikkailuja ja vinkkasin silmää työlle. Pienen ajan kuluttua oli tyttö rinnallani rellinkää nojaamassa. Puheltuamme siinä tulit tietämään, että hän oli Helsingistä ja oli matkalla jonnekin länsirannikon valtioon. Tapasimme toisiamme joka päivä Englantiin mentäessä, sekä sielläoloajallakin. Laivamme sivuutti Ruotsin ja Tanskan rannikot. Pysähtyen silloiseen Köpenhaminaan, jokaikin tunniksi. Ja sitten oltiin myrskyisellä Pohjan merellä kolme vuorokautta.

Astuimme maihin Englannin Hull'issa. Mainitsemani tumma tyttö pyysi lähtemään kanssaan kävelemään kaupungille. Vaan kun ei ollut tietoa, koska juna lähtee Liverpooliin ja pelkäsin eksyvämme vierassa kaupungissa, en suostunut pyyntöön. Mutta siinä oli suomalaisia merimiehiä, jotka kuulivat tytön pyynnön ja he tarjoutuivat lähtemään. Tyttö ei kuitenkaan suostunut merimiesten tarjoukseen.

Laivarannasta meidät vietiin rautatieasemalle, korkeilla neljän suuren hevosen vetämillä vankkureilla. Hullissa oli paljon Amerikasta palaavia suomalaisia. Sillä kova talouspula "paniikki" oli juuri alkanut. Tapasinpaa siellä kotikylän pojanikin, jonka kanssa oli yhdessä käyty kansakoulua: Heiskalan Asserin. Ei ollut mieltä ylentävää heidän kertomuksensa Amerikasta. Sanoivat, että olisi parempi, jos kääntyisimme takaisin. Mutta eihän suomalainen usko, ennenkuin näkee.

Myöhään illalla juna lähti kiihdyttämään meidät halki pimeän Englannin Liverpooliin. Sinne saavuttiin aamu-

valjetessa. Ja Allan linjan konttorista ilmoitettiin, että se laiva johon piljettimme oli ostettu, lähtee vasta viiden vuorokauden kuluttua. Ei siis auttanut muu, vaan täytyi odottaa. Päivillä tarkastelimme tavaraa makasiinien tykönä Englannin suurien vetohevosten kavoita, jotka olivat, niinkuin pata olisi laskettu kumollensa maahan. Kävimme myöskin museossa, sekä narikka-juutalaisen kanssa kauppoja tekemässä.

Valkean tähden linjan rakennuksessa oli iltasin tanssit, jossa tapasin tumman tytön. Hän matkusti Valkean tähden linjalla. Sanoi palaavansa Helsinkiin heti kun on ansainnut piljetin hinnan, ellei jotakin odottamatonta tapahdu. Viiden vuorokauden odottamisen jälkeen ilmoitettiin, että laivamme lähtee määräaikana. Ja niin meidät ohjattiin laivaan, joka illan pimeässä lähtikin, matkustajien ollessa kannella kateilemassa tuhansia Liverpoolin valoja, jotka illan pimeässä häipyivät yön pimeyteen.

Matkamme yli Atlantin kesti 8 vuorokautta, sillä satui olemaan kovia myrskyjä. Kun saavuimme Halifaxiin, Kanadassa, oli pakasta ilmassa ja maa valkoisena lumesta. Joulun tähden ehkä, jouduimme siellä taasen odottamaan monta vuorokautta junan lähtöä. Vihdoinkin pääsimme lähtemään ja ylitimme Amerikan puolelle Detroitissa joulukuun 28 päivä.

Samassa junassa oli meitä Amerikkaan matkustajia useita suomalaisia, sekä nuori venäläinen pariskunta. Eris suomalainen reisumies teki häiriötä matkalla. Mistä lienee saanut viinaa. Ainakin oli hän olevinaan juovuksissa ja veitsellä pelotellen venäläisiä, yritti hän lähennellä venäläisen nuorta vaimoa. Me toiset emme hyväksyneet hänen käyttäytymistään. Chicagoon asti oli hänestä vastusta. Sieltä lähdimme eri rautateitä lännelle päin. Minun piljettini veti Spartaan, Minnesotaan, jonne saavuin vuoden viimeisinä päivinä. Suomalainen vaatekauppa pitää Nelsonin Oskari sattui olemaan asemalla ja hän johdatti meidät vanhimman veljeni asunnolle. Ja niin se alkoi puuveitsellä kullaan vuolementa, vaikka olikin juuri valkea "paniikki" aika käsissä.

Nyt 50 vuoden takana noita asioita muistellen ja muistellen, kuinka monta matkaa on sillä ajalla tehty ja millaisia kokemuksia koettu. Tuntee mielihyvää siitä, että on ikäänkuin sattumalta pohjastunut tällaiseen miellyttävään seutuun, vanhuuden päiviään viettämään.

G. Hallila, Florida, Miami.

TUIKKU

Prrr — pyrystä ja pakkasesta, ja varsinkin syksypimeästä, pieksävästä sateesta: se kun rautalanka oven päällä noin pörräsi, että kauppias tiesi ostajan tulevan, jos sattuisi olemaan viereisessä huoneessa, "konttorissa", josta näki pienestä ympyriäisestä reiästä läpi puotiin.

Ostajan, taikka vain istujan, tulivat näet sinne paljon vain istuskelemaan köysiläjälle, ja syljeskelemään. Puodissa kun ystävällinen katalampuu paloi, himmeä tuiKKU kyllä nykyajan sähköön verraten, mutta joka silti saattoi paistaa kuin toivon tähti, lohdutuksen kipinä hupaisesti ja rattoisasti aika kauas, kun tulit yksitoikkoisuuttasi sinne suuren maailman kirkkauteen hälventämään. Kotona vain oli päre, ja juhlatiloissa ritisevä talikynttilä. Eikä sanomalehtiä, saatikka romaania, jonka nyt kirjoittaa ukko kuin ukko ja varsinkin akk . . . , neito, rouva, Suomenmaan suuressa. Niin siellä, Kervisen, Kososen, Paganuksen puodissa, sielläpä soma illoin istuskella, kuunnella herkillä korvalla mitä tietoja Turkin sodasta, mitenkä mekastivat Sudanin Kartumissa, mitä muita kummia Pismarkista, Fransjoosefista, Jumbosta ja Pepistä.

Kauppamies, Esa Kervinen, luki tiskin takana "Suometarta" taikkapa "Sanomia Turusta" kiitteliselle, hänen mahcrkkaansa tupruttavalle kuulijakunnalle. Suuri maailma todella, varsinkin niille, jotka olivat käyneet kaupungissa, nähneet ja kuulleet karusellin ja langalla kävelvän mamssellin, heillä oli maailman kokemusta ja mielikuvitusta enemmän kuin tavallisella ojankaivajalla, joka siellä rahkallaan vain västäräkin ja kurjen kanssa.

Ostettiin sitä iltaisinakin aina jotain, mutta pääasiallisesti päivällä, jolloin selvemmästi näki tiskillä tavarat, seinät täynnä ja houkuttelevat hyllyt:

Kirjavaa karttuunaa, liinaa, serttinkiä, kamp-rissia, kaikenlaista, joka räikeästi repesi, kun Kervinen puuhaili pakkansa kanssa, mittasi ja katkaisi kullekin kappaleensa. Mitä sitä sak-simaan, repäisi vain niin että aivan sielua rais-teli sivullisen.

Siellä hevosvehkeitä: potuumia, suitsia, si-tolkkia helisevine peltruineen, lapiota, talikoi-ta, kuokkia, pirunkouria sitä varten että mätäs lentäisi ja viri ajaisi aaltona tuutivaa ruista.

Siellä siirappia, lamppuöljyä, karttuusia so-vussa ja yhteisymmärryksessä, lakritsaa lapsille ja lukkarille äänenavausta varten sunnuntaina, rusinoita, prenikoita, rintasokeria- oo, vesi tulee vieläkin suuhun kuudenkymmenen ajastajan kuluttua.

Siitäpä sitten tuoksuikin niin että taivahan taatto ihanammin nirunevalta, rahkarannalta. Avasit oven: sieltä tulvahti että sielu lämmäl-lään, veti henkeään, nyysäsi halusta, vanhana miehenä vielä muistaa.

Niin, minun täytyy oikein pysähtyä tässä. Tavaratalo, spesiaali osasto, lokero-kiskoa. Tur-haa. Siitä on romantiikka pois. Yhdessä pitää olla kaikki, siitä levitä lemu, niin että kun tus-kaantuneena maailman mataluuteen ja juoneen ostit lipun ja läksit Tammisaareen, jossa vielä oli yksi sellainen kaikenlaisen yhteinen kauppapuoti, elähdyt uudeksi, virkistyt ja nuoreniit.

Näin sinä teit: Kuljeskelit lampaanahkainen karvalakki päässäsi vähän aikaa edestakaisin puodin oven edessä nuohkealla lumella.

Jo pörrää rautalanka oven päällä, joku tulee siirappi-, rintasokerimaailmasta. Sinä siihen heti neninesi mahdollisimman lähelle oviauk-koa nyysäämään.

Ah! — ja vielä toisen kerran: täältä ulkoa on parempi, täällä kirkkokin näkyy, matalat hök-kelit ja kevari kylitteineen. Pistäydyltippä muina miehinä sisääinkin:

"Saisinko vähän rintasokeria."

"Jahah, rintasokeria."

Neuvottelevat, toinen kysyy toiselta.

"Ei, kyllä meillä ei ole sitä."

Noh, yks kaikki; rusinoita minä sitten pienen truutullisen.

Pääasia oli että sain aivan kädestä pitäen tun-tea tuon kaikenlaisten kaupan tuoksun, eläväl-sitekevän, muistoja kultaavan.

Hämärä lankesi alkoivat panna puotia kiinni, kun oli lauantai-ilta.

Mutta kun oli se ilta, minäpä vielä kirkkoon, iltakirkkoon, kuuntelemaan vanhojen urkujen jaloja tinapillejä, katsomaan kaunista madon-naa, jonka indigosini ja ihana aavisteruso myösk-in kuin tuoksu; taivaallisia, tämä puoti maail-lisia, mutta puhtaita.

Haapa-ahon Liisa muistelee

Näin sunnuntai alettiin isän aikana:

Isä otti Raamatun ja luki sen päivän saarnan ja lasten piti tarkasti kuunnella. Sitten kun oli lukenut, niin sitten yksi kerralla kamariin lukemaan pyhällen kuuluvat läksyt. Kun oli opittu, niin sai vähän mennä kyläilemään. Kun oli pikku sakki kooalla, niin mentiin Pihlaja-ahollen. Siellä myös Matti niminen isäntä rupesi lukemaan raamatusta ja meidän lasten täytyy kuunnella hiljaa niin kauvan kuin oli loppuun lukenut. Niin se oli silloin lasten leikki, no niin . . .

Huomio.

Oli kerran eräs uskovainen isäntä. Lähti sunnuntai-aiamuna kirkolle ja joi vielä harikko-ta posttuan penkiltä hulikastanaapolla ennen lähtöä. Hän laittoi hulikan kannen kainaloonsa ja

Ja kun siinä sitten veisailtiin, kuunneltiin sen vanhan rovastin saarnaa, hänen, joka loihti jumalansanalla hyisen hengen ihmeen vienoksi, virvoittavaksi kevätusen viriksi, kun me vain Janimme silmämme kiinni, niinkuin hän silloin loppiaisena vuosia sitten käski, silloinpa syti sielussani ihmeellisesti.

Tuli talvi, pyryä, pauku taas, lennätä jäärkeitä, niinkuin ne nuolet, joita taas sataa päälle, kun ajan takaisin kavalaan kateeseen kaupunkiin, minä kestäen.

Mitä muistossa Kervisen maailmaan, prrr, ystävällisen tuikun turviin, niinkuin ne muutkin, köysiläjältä hengessä syljeskelemään.

Oli uusi ihminen taas, kuin kohonnut niihin menneisiin, lapsuuden maailmoihin, kun et tiennyt mikä synti oli.

Kiitoksia setä Kervinen, että tulitte Heinävedeltä Kuurtaneelle, toitte prenikan ja paslihan ja paslihan ja paljon muuta, muun maailman meille erämaan kolloille, tuikkunne ilmoiksi iäksi.

Rauha Teille. Aivan.

Kun sitten köyhänä menitte pois, minä matkalaisena satuin seisomaan vuoteenne vieressä, enkä älynnyt silloin sanca.

Nytpä sen teen, tällä pienellä laulelmalla tuttavallisesta tuikustanne ja: "Iyys, Poju"-hyvästä tahdostanne, kun joulukin on.

niin jäi kansi kainaloon, eikä huomannut kuin Lahtisen kohralla. Luuli olevan vain virsikirjan kainalos. Se heitti sen sitten välillen.

Kouluajoista.

Oli täällä pappi, joka piti rippikoulua, niin syöntiaika ku tuli, meni ruokalevolle ja lepäs kolmeen ja puoli neljään. Sitten heti lamppuun valkea, kun ruvettiin taas alkamaan lukea. Se tuli heti pimeä syyskoulun aikana. Sitten oli kello 8 ennenkä oltiin kortteeripaikas. Talon väki oli jo jalat takkakivellä lämmittelemäs nukkumaan menoa varten. Ei kerinnyt illalla lukemaan, eikä tiennyt miten tuli pimeällä rapakos, kuraa oli joka paikas. Mutta hauska muisto on.

Kuulkaa nyt, näin ennen lapsia syötettiin.

Aivan pikku lapselle annettiin sarvesta maitoa. Lehmänsarvi puhristettiin ja siihen laitettiin nisa kankaasta. Se kangas köytettiin sarveen. Sitten lapsi laitettiin kehtoon maata ja nisa lapsen suuhun. Maitoa sarvi täyteen ja pikkupiika syöttämään ja niin tuli uni lapselle. Tavattiin kysyä: "Syäkö teidän lapsi sarvia?" Vastaus tuli heti: "Syä se sarvia, eikä muuta syökökää."

Isoonpaa sitten taas näin.

Emäntä otti ison viilipunkin isoosta kaapista ja vielä voi hulikan kellarista. Sitten antoi lapsen pienen piian sylihin ja käski purettua lasta. Pieni piika haukkasi leipää, sitten otti voita ja viiliä ja laittoi kaikki yhtä aikaa suuhunsa ja pureskeli aivan moskaksi. Sitten pani suustansa ison purun lapsen suuhun. Kaikki ensin omas suus, sitten lapselle. Kyllähän lapsi sen sitten nielaisi helposti, kun siinä oli voit ja viilit ja leipä. Ne olivat lämpöisiä annoksia.

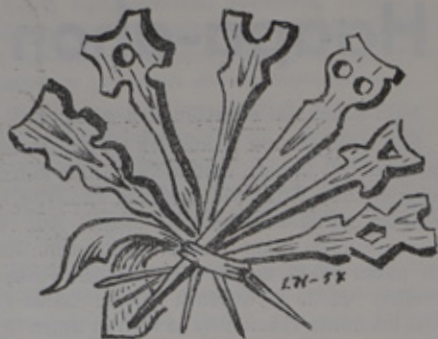
Helppo työ ja hyvä maku.

Näin sitä emännät ennen laittelivat juustonjuoksutinta: Kun lehmä poikki, niin vasikalle annettiin kolme kertaa juomista, emänsä maitoa. Sitten vasikka tapettiin ja otettiin se mahalauku. Siellä oli se maito mennyt aivan sakaksi. Sitten otettiin tarkasti ne sakat ja mahalaukku vähän virutettiin. Sakat laitettiin jälleen sinne mahalaukuun ja suolaa täyteen.

ÄLLÄTIKKU

Kun tasan kolmekymmentä syksyä sitten aloitin työni, en osannut arvata, että jokasyksyiseen "tavausharjoitukseeni" voisi ällätikku tuoda vaihtelua, mutta niin vaan on käynyt.

Kun sinä ensimmäisenä syksynä yksitellen ja kuorossa "puustavia" tavailimme, niin eikös vaan se pieni sormi eksynyt sinne ja tänne. Ja kuinka se sormi iso olisi voinut olla, kun ikäkin on sitten Jukolan poikien lukkarin koulun vähentynyt melkein olemattomiin — koululaisilta. Mutta eräänä koleana syysaamuna, kun "aapelukset" oli esille otettu ja avattu, niin Jussin kirjan välissä olikin jotain ihmeteltävää. Ker-

kisi joku hätäinen sanoa: "Opettaja, Jussilla on ällätikku". Niin oli, ällätikku oli ja komea. Syntyi siinä seuraava keskustelu:

"Kuka on sen sinulle tehnyt?"

"Isoo-isä sen illalla vuoli."

"No, pyysitkös sinä?"

Sitten vuoltiin terävä tikku ja mako pistettiin tikkuun ja katon rajahan kuivumahan. Kun mako suolaantui, niin pantiin pata täyteen maitoa ja maha taikka mako sinne mairon sekaan, niin kyllä pian sai juustokahvia! Ei tarvinnut rahaa käyttää juustonjuoksuuttimeen. Kun oli juustot tehty, niin sitten mako seinän rakohon jälle.

Semmoinen oli aika.

Isä ja tyttö läksivät kesällä heinäan. Isä otti laukun, kontin ja viikatteen. Tytöllen tuli sitten leipäin vienti. Leivät laitettiin haravan varteen. Ne olivat isoja reikäleipiä. Tyttö otti haravan olalleen ja lähti isänsä peräs. Matkaa oli viisi kilometriä ja nevoja ja kantoja mentiin. Välillä oli aitojakin ja kun meni airan päälle,

niin harava keikahti ja leivät putosivat risukoon. Ei sitten muuta kuin uusi yritys. Summassa sitä mentiin, kun ei ollut teitä. Vaan nyt on jo tiet, että pääsee raktorilla ja autolla ja vielä lentokonekin kulkee samaa reittiä.

Vieläkin:

Oli kerran isäntä renkien ja päivämiesten kanssa kyröllä saven ajos. Sitten kuin tuli murkina-aika, niin mentiin murkinalle erääseen kämppään. Kun oli syöty, niin laitettiin lattialle nukkumaan. Ne, jotka eivät niin välittäneet nukkumisesta, ottivat sumpsinilakin perästä äimäneulan, jossa oli narua neulomista varten ja neuloivat yhteen, jotka makasivat takapuolel lähellä toistansa. Niin se, joka meinasi ensin nousta ylös lattialta, eikä heti päässyt, kun oli neulottu takapuolesta yhteen, otti veitteen ja katkaisi äimänuoran. Se vihastui ja meni lyömään sen henkilön turkkiin ison reijän, joka oli seinällä naulas. Ainakin toiste kartteli neulomista, niin pitkä vika tuli turkkiin! Niin reheviä poikia ennen oli!

Aika aikaa kutaki.

Eihän se ennen niin mahtavaa ollut. Ihmisillä oli hätinä kengät jalaas. Kesällä oli villasukat. Mustat sukansääret, harmaat lavat ja valkoinen kantapään lappu. Joskus näkyy semmoisia, eikä sitä kukaan kattonut ylös. Vaikka olihan niillä viiren markan kalossiakin jollain.

Ote vanhasta syytinkikirjasta

1:si Talonomistajat maksavat lunastusta talosta sisarilleen Liisalle ja Maijalle tuhat (1000) markkaa kummallekin, joka täten kohta maksetuksi tuitaan.

2:si Talosta maksetaan minulle ja vaimolleni vuosittain kohta rihtien puitua viisi tynnyriä rukiita ja yksi tynnyri ohria, puhtauksi siivottua parasta vuoden viljaa, kaksi leiviskää suolasia silkoja eli säyneitä, puoli nelikkää suolasia silkoita ja kymmenen kappaa suoloja.

3:si Lahtinaudaksi vuoden vanha vasikka ja yksi leiviskä sian lihaa vuosittain.

4:si Talosta elätetään meillä 2:si lehmää ja 4jä lamasta talon navetassa, jos ne sattuu olla kakku lampaita, saapi niitä olla kuusi, jotka käyvät kesäaikana ynnä talon karjassa. Jos hyväksi näemme, on meillä valta ottaa lehmän elon erilleen, 10nen kuormaa heiniä luettu 40 leiviskää kuorma, ja 6 mittaa olkia vuosittain, ja jos niin vanhaksi elämme, ettemme voi enää lehmämme lypsää ja katsaa niitten perään, niin annetaan talosta meille maitoa 2si kannua vuorokaudessa kesä ajalta eli marianpäivästä lukien mikkeliin, ja yksi kannu vuorokaudessa talvi-ajalta eli mikkelistä marianpäivään, maito tuodaan paikalle, lehmämme pojittua saamme 2si juustoa kummastakin lehmästä ja niitten vasikat. Kuoltuamme jääpi lehmät taloihin.

5:si Talosta valmistettuun ja sonnitetuun maahan saamme kylvää vuosittain 2si puolikkaa perunoita, 1

kappa pellavaa, 4 kappa hampua ja 2 lusikkaa nau-rasta. Kirkkokujan haan edustan minä itselleni, ja tu-pakki maaksi akkuna-alusta pelloin tuvan nurkasta kivi-aitaan.

6:si Asuinhuoneeksi saamme edustuvan ja sen si-vulta kamarin, joihin talo laittaa valmiit polttopuut ääreen tarpeen jälkeen, jotka molemmat huoneet pide-tään lämpimillä. Jos niin kävis, että erityisistä syistä tulemmme muuttamaan näistä huoneista pois, pitää ta-losta kuitenkin laittaa meille sinne jossa olemme kym-menen sylvä kuivia koivuhalkoja ääreen vuosittain. Ruo-kahuoneeksi saamme uudesta luttiradista puodin ja sen päältä lutin vaatehuoneeksi. Talon uunissa on meillä lupa paistaa leipiä ja kaikkia mitä tarvitsemme. Ken-kiä saamme talosta joka toinen vuosi pieksut kummal-lekin ja joka toinen vuosi saappaat ja kengut. Hevosta saamme talosta kaikkiin tarpeisiimme. Taloihin on jä-tetty meidän maahanpanaisia varte 2si vasikkaa ja 2:si lammasta. Tämän syytingin vastaa molemmat po-jat tasan.

Talon omistajat saa tämän enempi minua kuulemata paikkakunnan kihlakunnan oikeudessa tällä luovunta-kirjalla etsiä omaisuudelleen laillinen huuto ja vahvis-tus, joka täten vakuutetaan.

Kuortaneella Heinäkuun 2 päivä 1880.

"En minä pyytänyt, mutta isoo-isä sanoo, että annas poika, ku minä sulle tee ällätiku, sellaa-se, ku oo su isälles tehenny ku se kiartokoulua käyy, nii pysykki sanalla."

Oli se sormen hyppele nähty iso-isänkin sil-millä ja hän oli vuollut ällätikun sellaisen, joka oli kuin pieni veistos. Se oli terävällä puukolla kuivasta koivuviulusta tehty ja sormiin se sopi. Ei tarvinnut asetella etu- ja keskisormea, ne menivät kuin itsestään omille paikoilleen. Peu-kalolle oli tila — kuten isännälle ainakin — tikun päässä.

Vieläkin vähäsen.

Näin sitä tehtiin lahtia. Laukeri tuotiin tu-pahan jonne oli jo ennen tuotu pitkä reki, köy-ret, korennot, nuijat, kirves ja puukko. Sitten sillä pitkällä köyrellä sirottiin Laukerin jalat. Se paras nuijamies otti nuijan käteensä, mutta joku äkkiä laittoi vielä säkin Laukerin silmille. Sitte se nuija paukahti ja Laukeri putosi läjään. Sitten yksi rupe si naruhan kiertämään koren-toa, yksi otti sarviin kiinni. Isäntä otti puukon ja joku vielä nuijii päähän. Joku piti hännästä, ettei enää nouse.

Sitä tikkua katseltiin ja koeteltiin. Vuoro-tellen sillä läksy tavattiin. Siitä se sitten levisi ällätikun käyttö. Pian koko luokka tavasi sen myötäilemään. Vasta joulun jälkeen ällätikku jätettiin kotiin. Se oli tehnyt tehtävänsä, pitä-nyt lukijansa sanalla; ja sai nyt purtuna ja he-supäisenä unohtua. Sen omistaja luki jo mie-hevästi sanoittain.

Mutta sen jälkeen joka syksy, aina tähän syk-syyn asti, olen sanonut iänsilmän puhkojille: "Pyytäkää, että isä tekisi teille ällätikun". Ja ällätikkuja on syntynyt vuosien kuluessa monen näköisiä, tylsemmällä ja terävämällä puukolla tehtyjä. Mutta aina ne ovat minua viehättäneet, samoin kuin se pieni ihminen, joka tärkeinä on sitä kädessään pitänyt.

Hyvät isät! Säilyttäkäämme tämän atomi-kauden keskellä edes pienin ja vaatimattomin vanhanajan esine, sillä vaikka koulu ja tavat muuttuvat, on lapsi sama nyt, kuten oli silloin, kun hän pärevalkean loisteessa tavasi ällätikul-la. Vuole sinäkin tavaavalle lapsellesi ilta-puh-teella ällätikku.

Kruunaa vai laavaa? sanoo Hutila ku akka lauteelta putos.

TERVATYNNYRIEN LAITTO

Valittiin suoria oksattomia mäntypuita, mitkä jo talvella sitä varten tehdyllä tolpassa halottiin kimp- ja pohja-aineiksi sekä asetettiin ristikoille kuivumaan. Kesällä poistettiin liika puu ja laitettiin saunaan lämpiämään. Höylättiin ulkopuoli ja erittäinkin sisäpuoli ja syrjät kaavaa käyttäen. Oli jossain rautaiset tynnörinkokoa-mavyöt, joita sai lainata sitä tarvitsevat. Tynnörin vyöt piti olla kitukasvuista kuusen näretä ja niitä haettiin yleisesti Soinista. Pihamaalla, kivillä täytetyn tynnörin ympärillä, taivutettiin vyöt ja sidottiin vyöstä otetulla kuorella kiinni. Ennen taivuttamista asetettiin näreitä tuvan takkaan, tyvet ylöspäin torniin hautumaan.

Kuistissa penkkien päällä ne sitten kolooma-raudalla vuolitiin parhaan vahvuiseksi. Tynnöriä kootessa hammastettiin jo kaksi vyötä kumpankin päähän. Ennen pohjausta tasoitettiin telso-raudalla uurteiden kohta tasaiseksi sekä höylättiin kimpin päät samaten sileäksi. Sitten astuttiin tynnörin sisälle ja uurrehöylällä hinkattiin pohjan uurteet valmiiksi. Oli joskus tehty "valsikiakkin" tynnöreitä. Puun puolikkaat oli semmoisenaan laitettu paikoilleen, pintapuoli sisällepäin.

Myös oli vakituinen "ruunari", joka kuumalla poltinraudalla painoi tynnöreihin määrättyt merkinnät. Myöhemmällä ajalla oli myöskin tynnörin sisältö merkittävä. Tavallinen tynnöri veti satakaksikymmentäviisi litraa.

MUUTAMA TOSI JUTTU TERVA-ALALTA

Eräällä tervahaudalla maantien varressa oli mies rouhimassa tervaksia kovalla pakkasella. Huomattuaan matkailijoita hevosineen olevan tulossa, riisui mies kengät-jaloistaan työskennellen paljain jaloin. Matkailijat pidättyivät ihmettelemään miehen työskentelyä niin pitkäksi aikaa, että mies oli palellut jalkansa.

Kovalla pakkasella oli vanha mies tervaksia rouhimassa. Piippu oli aina suussa joko tyhjänä tai sytytettyinä. Kuola valui suusta ja piippu jäätynä suuhun niin, että täytyi lähteä taloon sitä irti sulattamaan.

Aikuinen vekkulipoika joutui naisten uhan alaiseksi tervahaudalla pohtamista varten. Mutta hätä keino keksi. Hän pudotti vaatteet yltään ollen ilkosen alasti. Mutta siitä eivät naiset häkeltyneet vaan pohdetuksi poika tuli.

Tervan viejiä oli tulossa Vaasasta. Eräälle sillalle oli kerääntynyt häjyjä ilkitöitä teke-mään. Siitä tulijoille ilmoitettiin. Pidettiin lyhyt neuvottelu. Sitten eräs iso ja tummapintainen Nisulan isäntä karautti joukon edellä sillalle huutaen: minä oonkin tervattu per—les. Siltä ohitettiin kunnialla.

Erkki Hallila oli paluumatkalla Vaasasta. Tällöin tuli rosvo hevosen päähän kiinni pistoolilla uhaten, rahat tai henki. Erkki käveli miestä kohti ja löi "moskulalla" rosvon maantien ojaan, sekä piti molemmat.

Haapojan Matti hyökkäsi useita kertoja olut-puorin portaille puukkoineen, missä useita miehiä puukkoineen oli vastassa. Portailta sanottiin, täällä onkin Ylipään parhaita.

"Mitähä akka ny tuumaa, ku minä mee is-tuhallani kotia", sanoo Kasken Jussi, ku ensimmäise polokupyärä osti.

Kylätappeluusta

Koitetaha kummalle soitetaha! sanoovat kuurtanelaaset enne vanhaan ku tappelun ala-koovat.

Kerron täs nyv vähä kuurtanelaaste entis-aikaasesta urheelusta, kylä eli joukkotappeluusta. Se oli sen aikaasta kyläjen välistä kapin-koittua. Se oli silloin sellasta kun tällöönki notta oman kylän poikajen voitosta iloottihiin, mutta toisille kyllä äikitelihinki ja joskus tilaasuuren tullet pistelhiinki. — Yhyreesti rantaaset oli uhootellu notta ne lauvantai-illalla ajaavat kymmenellä hevoosella Ruanan siltaa, mutta peräaset tuumas notta vaikka ajaavat kaharellakymmenellä hevoosella nii ei ne siitä läpi ainakaan mee. Ja niin peräaset varasivat ittensä Ruanan sillalle sitävarte, että annetahan rantaasille pyärtöösen pää. Ne varas sillalle poikkipäi, että ku ensimmäne hevoone tuloo, niin monta poikaa kumpahankip päähä hirttä ja pitäävät sitä poikkipäis sillalla ja toiset hyp-pää hevoose suupälihi kiinni. Kus sitten ensimmäne hevoonen tuli (ei niitä monta ollukkaa, nelijä viis vaa) ja vaikka miähet huuti: "Tiä auki taivasta myäri!" ei peräaset korviansa lotkahut-tanu, mutta kus se tuli likille nii kaikki oli kut talampii äkkiä valamis ja niir ruvettihi kääntämähä hevoosta takasip päi. Toisista hevoosista tuli niille apua ja kyllä siinä ruuskat vin-kuu ja seipähät heiluu, mutta ei siinä auttanu Antin armot eikä Tuamahan tulukset. — Kyllä rantaasten vaan piti pyärtää, mutta ne menne-hänsä huutelivat notta kyllä me viälä paamma perär rökkähät kantapäittänsä näyttelemähä. Peräaset huuti vastaha, notta tällä kertaa niitä näyttelöä rantaaset. Sitte ku seuraavana lau-vantaina mentihi kirkonkylähä, niir rantaaset oli niin täynnä, notteivät meinannehet nahkoo-hinsa mahtua. Yksi siältä joukosta jo puhaji, notta me oomma tehenny rökkähille nuatan, jo-hon peräaset hammasta purren vastasivat: "mutta se ov viälä vetämätä" ja koittelivat lak-kariansa onko aaset mukana ja kattelivat viälä sivuullensa, notta mistä sais kangen eli seipähä, jolla ulettuus erempää lyärä, jonseivat uskalla kohta likillen tulla, mutta sillo ei ottanu tuli, vanka vähä kipinöötti. Holtti oli housusta pois.

Kuurtanelaasilla ja kauhajärveläasilla oli aina kaunaa toistansa kohtaha. Kum Menkijär-vellä oli hää tulos, niin molemmat vähän niin-kuv varustivat ittiänsä koitosta varte. Kuur-tanelaasilla oli väkivahva miäs Polle, se oli saanu nimensä siitä kun sill oli hevoosev voimat. Kauhajärveläaset tiäsi se ja ne tuumas, notta miten saataas se Polle pois niiren joukosta, niin kyllä me sittem pärijätääs. Kuurtanelaaset oli enne häätaloos ku kauhajärveläaset ja Polleki käveli pihalla kaikes rauhas ku kauhajärveläa-set tuli ajaen ja laulaen: "Se on sitte kumma, jos minä miästä pelekään, tervatampilla turvan päälle ja pitkällä puukolla selekää." Ja nii yksi saikin lyäryksi tervatampilla Pollea, notta se heti pökertyy. Ku kuurtanelaaset näki kuinka heiräm paraha miähe käyy, niin niitä rupes vähä jänistämähä, eikä siinä auttanu muu kur ruveta kattelemaha mistä menöö tiä kuurtane-helle päi, ja niin siältä lähärettihi kaplittamaha ja kauhajärveläaset kyyttäs viälä takaa. Mutta sitte ne muistikin notta Polle jäi sinne. Pyär-retähä ja tapetahan se. Mutta akat olikin pii-lottanu Pollen sängyn pohojalle ja tehenehet sian päälle ja niin Polle sai pitää henkensä. Mutta kyllä kuurtanelaaset tuli siältä karvas-telle kum meirän reisu meni niin huanoho, ei-väkkä viälä tiännehet, kuinka sem Pollenki on käynny. Sitte ku muutaman kuum päästä roo-kattihiin taas Kurejoella naittajaasiis niin kyllä Polle oli hurjana, se retkutteli ja lauloo: "Ru-mihin lauta ja helapää puukkoo, kumpaakaa em

RAHANTEKIJÄ

Jatkoa K. Korpelan kirjasta.

Vieras hätäili: "Hyvä veli. Tämä on sinulle vapaa tahto jos otat rahaa vastaan taikka et. Ja asia on sitä laatua, ettei siinä tule kukaan yksityinen vahinkoa kärsimään, päinvastoin hyötymään."

Juudas: "Mutta onko se oikein saatua rahaa, — eikä siinä kukaan tule vahinkoa kärsimään."

Vieras: "Sinä veli olet ymmärtäväinen ja kovin rehellinen mies. Eiköhän jokainen ihminen ole oman onnensa seppä. Jos sinut kohtaa onni, niin etkö ole oikeutettu siihen onneen, mikä osaksesi tulee? Esimerkiksi: Jos naapuritalosi pantaisiin arpakauppaan, ja sinä sen voittaisit riksin maksavalla numerolla, niin eikö sinulla olisi siihen voittoon täysi oikeus, sillä edellytyksellä että jokainen arvan ostaja on vapaalla tahdolla siitä maksanut sinun hyväksesi, ja näin talon omistaja on siitä saanut täyden arvon. — Nyt on sinulla tällainen onnen potkaus tarjolla. Valtiolla maksaa jokainen talo veroa, se saa täyden, valtio lyöttää rahaa ja saa siitä myöskin täyden. — No jos sinulle lyödään rahaa, sinä maksat sillä valtiolle veron, se saa täyden. Jos naapurisi pyytää sinulta lainaa ja sinä annat, täyden arvon sekin saa. No kuinka tämä nyt on ratkaistava, kuka tästä vahingon kärsii?"

Juudas meni ihan pileehin, hän ei osannut tätä solmua selvittää. "Mutta, mutta", änkyyti

hän, "minkätähden se laki siitä rahanteosta niin kovasti rankaisee, eikä siitä kukaan vahinkoa kärsi? — Jos joutuisimme siitä meidän ylpeän vallesmannin käsiin, — niin varjele pois sitä selkäsaunaa mikä siitä seurasi. Kun tuonaan Moskalan Reska varasti minulta hopeapiipun, niin vallesmänni antoi Reskalle sellaisen selkälöilyn ettei viikkoon kelvannut akkansa viereen maata."

Vieras: "Kuules riekkaa — vai on se semmoisen räivä. Sanoit: Miksi laki rankaisee? Se on ymmärrettävä: Jos rahanteokovalta olisi kaikilla kansalaisilla, niin eihän siitä yhteiskuntahallinnosta tulisi mitään selkoa? Jokainen asia tarvitsee säädetyt rajansa. Mutta — jos vain olemme oikein uskolliset toisillemme, niin asiasta ei saa tietoa "manalan Mattikaan", sitä vähemmän teidän ylpeä vallesmänni, — sen vakuutan minä kunniasanallani."

Juudas: "En tahdo tietää mitä tekisin? — Isävainaa se ennen sanoi sitäkin, kun venäläiset ryöstivät sodan aikana meiltä kaikki tavarat, jotta: "Voi kun saisi rahantekijän, ei tästä elämästä enää muuten mitään tule. "Hetkellisen vaihtelun jälkeen jatkoi: "Nyt se olisi tarjolla, mutta-kyllä-kyllä mua hyvin epäilyttää miten siinä käy? Minä kysyn sitä Sussulta, mitä se siihen sanoo. Minä pelkään jotta — Sussu on sitä vastaan, se on paljo rehellisempi kuin minä.

pelekää, tulukaa vaal likemmä, niin koittelen teirän selekää". Kauhajärveläisistä joku huuti: "Pollem päähäm pitää panna riimu". Kuurtanelaaset huuti vastaha notta tulukaa panemaha jos tohoritta. Eikä se muuta tarvinnu ku heti oli tappelu käynnissä ja lyötihi pualin ja toisi ja iskuja satoo kut taivahasta äkehiä. Mutta sitä en tiää kumpi siinä voitoollansa kiitteli. Itte molemmat ainaki haavansa nuali, ei siitä ila-mootettu virkakunnalle, pistettihi vaan taas hampaha koloho jotakiv vastaasev varalle.

Mustapääj ja Sysilammin välillä siinä hia-taroupis oli ennen tanssilava. Yhyreesti sinne tuli lapualaasia muutama hevooskuarma uhaalla, notta näyttäävät kuurtanelaasille kuinka

puukkoja käres piretähä. Mutta sitte ne muut meni Sysilampihi syämähä ja yksi vaa jäi lavalle. Ajattelivat vissihi notta täysinääsellä vattalla jaksaa paremmin tapella. Mutta se joka sinne jäi, ei malttanukkaa orottaa muita vaan siappas puukoo ja rupes tyhijäämähä tanssilavaa, mutta eihä kuurtanelaaset nii arkalasta oo kotoosi, notta ne olis yhyre miähe erellä lähteny kápälämäkehe, vaan antoovat lapualaaselle mitä kuuluu ja kuka käski. Kyllä se pehemoo-sena sitte kans makas tanssilavan korvalla. Kun toiset tuli Sysilammista nii yksi peräisistä hyppäs viälä sen rintojen päälle ja sanoo: "näin pojat siinä sittek käyy." Lapualaaset kantoo-vat miähensä kärryille ja lähtivät Lapuaa kohori kuh häntähänsä piärry koira.

— Kerrankin minä meinasin ottaa jyvakaupasta velaksi antaessa vähä enemmän kun rahalla ostaessa, — mutta ei Sussu siitä kaupasta pitänyt, se pelkäsi sillä koko onnen menevän . . .

Vieras: "Vai niin, — vaimot eivät tällamoisia asioita käsittä, ne luulevat kaiken rehellisen kaupan olevan pettämistä ja synnillistä. — Jos asia niin olisi, eihän sitten kukaan rehellinen ihminen kauppaneheksi rupeaisi? Ei veikkonen, tästä asiasta et saa vaimollesi puhua sinistä eikä valkoista, jos se saa asian tietää, niin silloin olemme molemmat otitis hirtinnuorassa. Tuntuu siltä että veli on vaimonsa orja, niin se oli Aatamikin, hänen täytyi syödä kuin Eeva käski. Tämä naula veti . . .

Juudas: "En minä ole aikunut milloinkaan olla akkavallan alla, — mies on vaimon pää, mutta sittenkin — miten asia salassa pysyy kun sinun jo näki koko väki, ja sitä paitsi meidän piikahulttio, jonka kielen alla ei pysy hyvät eikä pahat, se seuloa kaikki asiat sekaisin."

Vieras: "Ole huoleti — kyllä me yhden piikaletukan suun tukimme, — annetaan sille muutamia uusia seteleitä, ne ovat hyviä suun tukkoja, — niinkuin kuivia tappuroita pistäisi kurkkuun — sanon minä."

Juudas: "Mutta jos tästä seuraisi tunnonvaivoja, — minä olen päättänyt elää niin rehellisesti kuin suinkin voin."

Vieras: "Jassoo, — isäntä on perin ahdasmielinen. Kyllä veikko sinulla on jo elämässäsi monta soimaavampaa syntiä kuin tämä, josta ei kukaan tule vahinkoa kärsimään. — Minä ajattelen näitä asioita siltä kannalta että jos anteeksi antamusta tarvitsen niin se tapahtuu kaikkien syntien ylitse samalla kertaa. — Onko veli tätä miettinyt?"

MITEN MIES SAADAAN TYKKÄÄMÄÄN AKASTAAN.

Kun mies ei tykkää akastaan, niin pitää olla yksi koirasketun pää ja kolme koirasmättäkanaasen vasenta jalkaa, kun niistä keittää velin ja syöttää sitä akalle, niin kyllä rupiaa tykkäämään.

Parahalla aikaa, sanoo Keskitupa, ku jouluksi trenki kuali.

Kyllä se päähän mennä rämpiä, sanoo Paavon Kustaa limunaatia.

On nii tanttunsa täytehine ku Holomi Sanna-Liisa.

Juudas: "Jaa-jaa, tämä on mulle vähän epäselvää, miten siinä käy, kun on hyvin monellaisia rikoksia? — Mutta mitenkäs "maruute" me saisimme tämän asian oikein salassa pysymään? Jos tämä tulee ilmi, niin se on minun elämäni loppu . . ."

Vieras: "Älähän toki, minä mietin: — Jos minä saan työpajakseni erinäisen kamarin, etkä sinne sittemmin laske ketään muita — paitsi itseäsi, niin kuukauden kuluttua on sinulla rahaa enemmän kuin Pietarin pankissa . . . vai — uskotko sen?"

Juudas: "Mutta jos herrat riivatut tuntisivat vääräksi rahaksi. — Mikä meidän sitten pelastaisi vallesmannin kovista pampuista?"

Vieras: "Ole vain huoleti. Missä suhteen se rahasta erää, kun samoilla laatoilla painan, joilla rahapajassa painoin kymmentuhansia kapaleita? Ja kun tulee kruununveron ylöskanto, niin koetteleppas silloin tunteeko herra vouti?"

Juudas: Noh, — tehdään koe, ei suinkaan tämä kituelämä muuten katkea, jos ei sitä tällä tavoin katkaise . . . ja tämä yritys olkoon omiansa palkitsemaan sodanaikaisen vahingon . . .

Vieras: "Aivan niin. Tällä paikallahan olikin taistelu, — teidän talo ehkä kärsikin kovimmin?"

Juudas: "Meiltä ryöstettiin kaikki, — minä ja veli Eerokin jouduimme kerjuulle, — ei sekään ollut pojille hauskaa, kun armoleipää söimme. Mutta vaivaisen täytyy kaikkia kokea."

Vieras: "Jopa nyt. Kaikkea kovuutta sinäkin olet elämässäsi kokenut . . . kokenut se tietää mitä köyhyyden kanssa taisteleva tuottaa, — mutta nyt sinä siitä pelastut."

Äitee, äitee pankaa kengät jalakaha Fannille kopistetaan.

Tamma se on ja tamma on ollu sen emäkin sanoo Hirveläänä markkinuolla.

Huonua aikaa kun variksekin kulukoo käyden.

Kostit on monet sanoo akka kun kissillä pöytää pyyhkiä.

Polovia ylempää minä e hiarota, sanoo Tohoni Maija Kuluuse Jussille.

Älä ny simmuas nua paa, sanoo Keppi-Kreetarupisammakolle.

T · Ä · H · D · E · N · V · Ä · L · E · J · Ä

Lähteenmaan Sauli näytti talvella, että osataan sitä hiihtää Kuortaneellakin. Kova kuuluu olevan kunto pojalla tälläkin hetkellä, joten Lahden maailmanmestaruuskilpailut ovat kai edessä. Pidetään nyt peukkuja pystyssä pojan puolesta koko Kuortaneen voimalla.

Kuin salama kirkkaalta taivaalta tuli tieto, että Kuortanes on saanut oppikoulunsa yliopistoon johtavaksi. Täpärrällä se oli, kun kuulemma ratkaisu oli valtioneuvostossa tullut 1 äänen enemmistöllä. Nyt ovat sitten kovat rakennuspuuhut käynnissä ja toivomuksemme on, että kuortaneelaaset yhteen hiileen puhaltamalla saisivat rakennusvaiheen onnelliseen päätökseen. Eihän siihen muuta tarvita kuin rahaa ja taas rahaa. Tuntuikin siltä, että kuortaneelaaset ovat ottaneet asian omakseen, koska kannatusyhdistyksen jäsenkeräys on sujunut loistavasti.

Moni on varmasti tuuminut, missä se Kuortaneesta esittävä filmi viiptyy. Viipynyt se todella on, mutta valmiiksi se tulee hitaasti mutta varmasti. Kun amatööri sellaista "rustailevat", ei se tietenkään tapahdu yhtä nopeasti kuin ammattimiehiltä. Toivotaan nyt kummin, ettei siitä tulisi kovin vanhanaikainen, sillä kehitys käy täälläkin nopeasti eteenpäin.

Tammikuinen tapahtuma vuodelta 1903

Kun Vanhantuvan emännälle syntyi lapsi pyhästä vasten yöllä, — joka oli järjestyksessä kymmenes, vietiin pikkuinen heti sunnuntai-aamuna kirkkoon kastettavaksi. Pitokummit, likka- ja poikakummi hairattiin naapurista. Tosin naapurin emäntä aamulla pitotaloon tullessa ensitöikseen kirkkuri porstuakamariin ovelta, että onko talossa edes pirttimuoria. Kun isäntä oli aamupimeässä jo ennen kello kuutta tullut kummipyytyä tuomaan, oli asia niin uusi, ettei todeksi tahtonut uskoa. Mutta lapsi oli. Se käärittiin kapaleen ja pässinpukkaamasta harmaasta villalangasta kudottuun villavaippaan. Vielä laitettiin omitekoisen saali, paksu ja lämmin lapsen ympärille — ja ettei mytty aukiaisi matkalla, pistettiin saalin nurkka kiinni nelituumaisella hakaneulalla. Sitten kummit lähtivät viitattiteta hevosella järven yli kirkolle. Ei ajateltu pohjoisen viimaa, eikä tammikuun pakasta, nimi oli lapselle saatava. Komea se tu-

Suomen ennätyskin on sitten kaatunut täällä. Nimittäin ensi lumi — kova myrsky kaatoi "telefonipaalut" Mäyrän paanalla. Oli siinä ollut rytinää ja sotkua, mutta suhteellisen nopeasti saatiin linjat sentään kuntoon ja yhteys muuhun maailmaan tuli turvatuksi.

Museotalokin on sitten hankittu ja komeana se seisoo vesikatto päällä komean hongikon keskellä. Suurkiitoksemme seurakunnalle ja kunnalle, joiden avulla saatiin talolle näin edustava tontti. Toivomme, että museo tulevaisuudessa kunnialla vaalii menneiden sukupolvien perinteitä.

Paljon tapahtuu vuoden sisällä tänä tekokuuden ja ohjusammusten aikakautena Kuortaneellakin, mutta mikäpä ne kaikki muistaa. Tänä nopeasti kehittyvästä atomikautena tuli mieleen kuitenkin eräs juttu takavuosilta. Ruonan Jussi eli nimittäin sanonut keksivänsä sellaisen lentokoneen, joka on perillä ennenkuin se kerkiää lähtemäänkään. On niitä suunnittelijoita Kuortaneellakin, eikä yksinomaan suurvalloilla.

Kiitoksemme vain Kuortanes-Seuran Joulun lukijoille ja palataan asiaan taas vuoden kuluttua.

P. H.

likin, sillä pappi sai kirjoihin merkitä Helmi Maria. Pitäjän silloinen pappi, kalkkien kunniottama "Vamperi" oli kastettavan iän kuulua ihmetellen kysynyt: "Kuinka olette noin pienen ihmistaimen näin kovalla pakkasella uskaltanut kirkkoon asti tuoda, onko se pikkui-nen edes kerinnyt kuivua?" Viima oli hätyyt-tänyt itse kirkkoherraa, kun hän oli Haapanie-mestä pitkin järven selkää kirkkoon ajanut. Mutta lapsi oli menen tullen nukkunut ja mi-käs olikaan nukkua, kun pitokummi oli reessä vielä kummityttönsä seitsennakkaisiin kääräis-syt.

Tipsponsittikorko ncusoo, sanoo kauppias ku-tavaraansa tyyrästi.

Kulkumies tuli taloon, pyysi ruokaa, ja emäntä kantoi pöytään. Mies söi, painoi lakin päähänsä ja lähti. Emäntä juoksi perään vaatien ruoastaan maksua.

"Noita pahaisuuksia akkoja sitten riittää joka kulmalle" puuskahti mies ja jatkoi matkaansa.

Eveliina Ala-Kulju ...

(Jatk. siv. 10)

da heidät avautumaan, kertomaan huolensa ja rohkaista heitä, sillä uskoa ja rohkeutta hän tahtoi luoda. Puutteellisuutensa hän tunsi syvästi, eikä pyrkinyt näyttelemään toista kuin oli.

Äitini, emäntä Eveliina Ala-Kulju sai jo eläissään paljon tunnustusta. "Kansanpuhujana ei Eveliina Ala-Kuljulla ole tässä maassa vertaistaan", kirjoitettiin hänestä hänen 60-v. päivänään. Ja edelleen: "Kuka voisi mitata sen kylvön arvon, mitä emäntä Ala-Kulju on näinä vuosina tehnyt ja sen sadonkin, mitä siitä jo on kasvanut. Jumala oli antanut hänelle suuret lahjat ja hän käytti niitä kansansa, Suomen lasten ja kotinsa ja lastensa hyväksi."

Vanha sauna ...

(Jatk. siv. 12)

vanhemmaksi tuli. Setämme oli joutunut elämässään siihen kohtaan kun on tehtävä tili siitä mitä sinä olet yhteiskunnan jäsenenä ollut ja mitä Sinä olet tehnyt.

Hän oli kuvitellut olleensa tärkeä henkilö yhteiskunnassa, mutta nyt, hän huomasi, että oli aivan samantekevää oliko hän olemassa vai ei. — Kaikki on turhuus. — Ja sittenkin täällä saunan hekumoivassa lämmössä oli niin hyvä olla. Täällä oli hänkin syntynyt, maailmaan oli hän tullut yksinäisenä, mutta yksinäisenä ja yksin on täältä lähdettäväkin. Miehuullisesti hän kesti tämän tuskaisen ajatuksen, täällä saunassa oli hän henkisestikin alastomaksi riisuttuna. Tosiasiallisesti hän itsekin näki oman mitättömyytensä.

Tässä samassa saunassa oli hänen isänsä ja iroisänsäkin myöskin tehneet tiliä elämästä. Mikä salattu voima lieneekään noitten mustien orsien alla. Puhdistiko sauna heidänkin, niin ruumillisesti kuin sielullisestikin ottaen pois kaiken cmahyväisyyden ja luulotellun tärkeyden.

Kaikkien näitten kysymysten vallassa jätti setämies saunan keventyneenä ja puhdistuneena. On joulukuu, valon juhla on ovella. Päivän kehrä on kääntynyt. Valo voittaa, sitä kohden elämä kulkee.

Kiertokoulu ...

(Jatk. siv. 11)

"Lorukirja" nostaakin oikein myrskyn. — Kuinka näin jumalatonta! Siinähan on runoja: Saarijärven Paavo, Tyttö ja kissa ja kuvia: Äiti leipoo, Musti tuo leivän lasten eteen, ihmeellisiä eläimiä. Johan maailma menee nurin kun synti näin leviää kouluunkin!

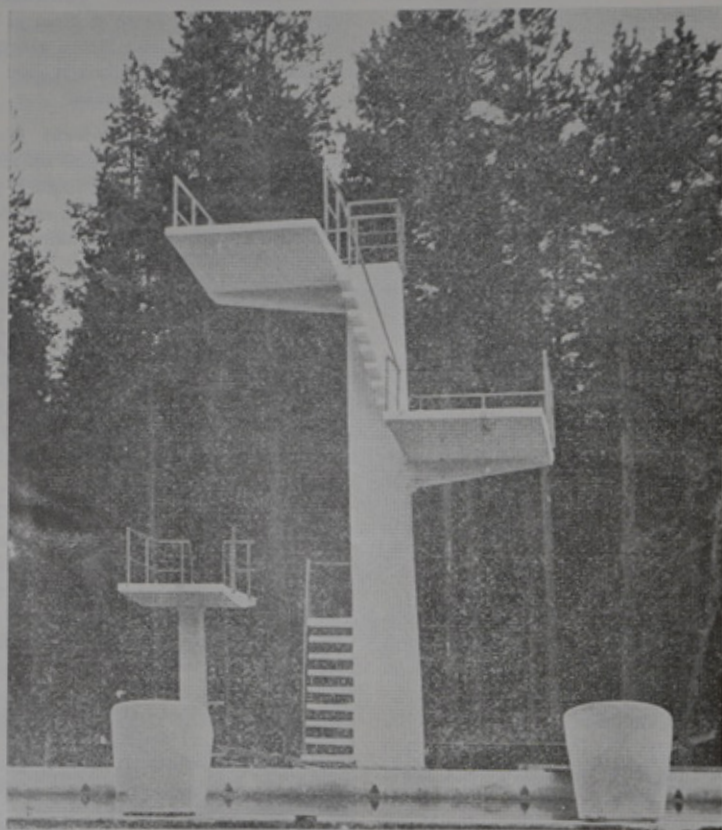
Viimeisenä päivänä tulevat koulutenavat "Luku-Seteli" kädessä. Siinä on ristejä, puoli ristejä, viivoja, pisteitä. Niistä ei paljon ymmärretä, mutta opettajan nimi sanoo, että koulussa on oltu ja jotakin opittukin.

Nopeasti on kehitys kulkenut eteenpäin. Nyt on väskyssä montakin "lorukirjaa" ja kiertokoulusta on vaan muisto jäljellä. — Mutta lämmin ja kodikas muisto. Ja rakkaudella muistelen ensimmäistä opettajaani Maria Kaatialaa (emäntä Maria Ala-Rantala) sekä op. Ojalaa, joiden opastuksella olen seitsemänä vuotena kiertokoulussa saanut viettää unohtumattomia päiviä.

Joulurauhaa Kuortaneen kirkon ympärillä Pohjolan pakkasen paukkuessa.

Nykypäivien Kuortanetta . . .

Tässä "Kuortanes-Seuran Joulussa" kerrotaan etupäässä menneitä. Siitä mitä entisaikaan on Kuortaneen rukihisessä pitäjässä ollut.

Tämä ylläoleva kuvamme on nykyaikaa. Tässä näemme Pohjanmaan Urheiluopiston maa-uimalan Aholankankaan reunamalla aivan Kuortaneenjärven rannalla.

Pohjanmaan Urheiluopisto on koko maakunnan ylpeys, se on myös kuortaneläisten ylpeys. Koko maa tulee Pohjanmaan Urheiluopistolle, tulee myös Kuortaneelle. On ja elää siellä muutaman päivän, kenties muutaman viikonkin ja menee sitten. Mutta

vie useimmiten mieluisat muistot mennessään sekä opistosta että tästä Etelä-Pohjanmaan komeasta pitäjästä.

Kuortane on antanut Pohjanmaan Urheiluopistolle miellyttävät, komeat puitteet. Urheiluopisto puolestaan mainostaa täysin rinnoin sekä Etelä-Pohjanmaata että Kuortanetta. Olkaamme iloisia, että näin on! Paljon parempi on näin. Olisihan näet saattanut olla toisinkin. Esimerkiksi niin, että opiston paikalla sijaitisi jokin muu laitos, joka kenties ei olisi niin mieluisa kuin nykyinen. Pohjanmaan Urheiluopisto kun henkilä tervettä menoa ja meininkiä koko maakuntaan!

J e h u

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

toivottaa

KUORTANEEN KUNTA

ja

KUORTANEEN SEURAKUNTA

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

toivotamme asiakkaillemme!

UUSI-TALOUSKAUPPA

Omist. M. Vainiomäki • Kuortane, kk.

KEHRÄÄMME

KAIKKIA LANKALAATUJA

KARSTAAMME

LEVYLLE JA HAHTUVALLE

Suosittellemme nylon-vahvisteista villalankaamme

Kehräpää Oy

Alavus as. — Puh. 37

KUORTANEEN POLTTOTURVE Oy

Lentilä — Puh. Kuortane 4

Valmistaa ja myy koneellista

POLTTOTURVETTA ja TURVEPEHKUA

Rantalan Tiili Oy

Lentilä — Puh. Kuortane 4

MYYMME EDULLISESTI

VARASTOSTA UUNITILIA

TAUSNEVA Oy

Valmistaa ja myy

KONEELLISTA POLTTOTURVETTA

Kuortaneen Palovakuutusyhdistys

Toimitusjohtaja A. Timoharju
Puh. kk. 303

Vakuuttakaa omassa vakuutus-
laitoksessanne!

Vakuutuskanta 2,4 miljoonaa

KUORTANEEN VILLA

Om. REINO ALA-SALMI

Kuortane kk. — Puh. 236

Kiittäen kuluneen vuoden aikana saamastamme
luottamuksesta toivotamme asiakkaillemme

RAUHALLISTA JOULUA ja
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

Voi on aina voita!

Kuortaneen Osuusmeijeri

Mäyry — Puh. meijeri 81 ja isännöitsijä 96

Jo 70 pros. kuntalaisistamme on hallussaan SÄÄSTÖPANKIN SÄÄSTÖKIRJA

Tämä prosenttiluku kasvaa yhä, koska säästöpankki on kaikkien pankki.

Avatkaa säästötili säästöpankissa. Otamme pienetkin rahaerät mielellämme vastaan. Jos, ja kun tarvitsette lainaa, muistamme silloin oman tallettaja-asiakkaamme anojien joukossa.

Hoidamme kaikenlaatuisia pankki- ja raha-asioitanne, erilaisten maksujen suorituksia ja välityksiä sekä perimistehtäviä.

Kuortaneen Säästöpankki

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa Sinulle

KUORTANEEN OSUUSKASSA

TOIMIPAIKAT: Kirkonkylä, Mäyry, Ruona ja Leppälä

Kuortanelainen, asioi omassa rahalaitoksessasi!

Kolme kovaa radiomerkkiä

Philips Celeston HR

Piiriedustus:
KUORTANE, ALAVUS

Radio- ja Sähköliike
I. LUMIOJA

Alavus as. — Puh. as. 57

LEIPOMO- KAHVILA

E. OJALA

Kuortane kk.
Puh. 263

SUOSITTAUTUU!

*Kiittäen hyvästä yhteistyöstä paikka-
kuntalaisten kanssa toivotamme*

Hyvää Joulua

POHJANMAAN URHEILUOPISTO

Hyvä varasto
joulukirjallisuutta

*

Kuortaneen Kirjakauppa
Om. H. Ala-Mäyry — Kuortane kk.

**Kansallis-Osake-
Pankki**

KUORTANEEN KONTTORI

Avoimna 9—14, lauantaisin
ja aatoina 9—13

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

toivotamme asiakkaillemme

Viitasen Sekatavarakauppa
Lentilä — Puh. Kuortane 17

Parturi-Kampaamo
Ala-Hiiri

Kuortane kk. — Puh. 313

*Kaikki alaan kuuluvat työt tehdään
ammattitaidolla ja huolella*

J. KESKI-KULJUN
kenkä- ja vaateustavain
kauppa

Kuortane kk. — Puh. 285

**LÄNSIRANNAN
HÖYRYSAHA Oy**

Kuortane — Puh. 28

OSTAA TUKKEJA
pystymetsinä ja hankintakaupalla

Osta harkiten, valitse viisaasti,
myymälämme palvelevat auliisti

Kuortaneen Osuuskauppa

Mäyry — Puh. Kuortane 7, oma keskus

Kuortaneen
Makeistehdas ja Leipomo

Om. ARMI HUHTAMÄKI

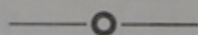
Kuortane — Puh. 128

Suosittalee

HYVIKSI TUNNETTUJA TUOTTEITAAN

T:mi J. YLISELÄ

SEKATAVARAKAUPPA

Mäyry — Puh. 46

*Naisien ja miesten
Valmisvaatepukimo*

KANKAITA, ASUSTEITA JA JALKINEITA

HYVÄÄ JOULUA

ja

ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

toivotamme asiakkaillemme

Vesalan Pukimo

Kuortane kk. — Puh. 230

Ikkunat ja ovet

edullisesti meiltä

Valmistamme

KÄSIKÄRRYJÄ YM. METALLIALAN
TUOTTEITA

Rantalan Rauta ja Puu

Mäyry — Puh. 104

HUO-MA-KE

Om. T. YLI-MÄENPÄÄ

Kuortane kk. — Puh. 305

Huonekaluja — maalaustarpeita
— kemikalioita

KUORTANEEN
TAKSI

PUHELIN 296

Hyvä kyyti — Varmat ajurit

Alavuden Seudun Peruna Oy

Alavus — Puh. as. 44

PERUNAJAUHOTEHDAS
KONEPAJA

POLKUPYÖRÄT ja VARAOSAT,

TALVI- JA KESÄURHEILUVALINEET,
RADIO- JA SÄHKÖTARPEET, METSÄSTYS-
ASEET JA AMPUMATARPEET SEKA
RAJAHDYSAINEET

edullisesti alan erikoisliikkeestä

ALA-HONKOLA & KUMPP.

Kuortane — Puh. 204

Myymme jälleenmyyjille

erikokoisia SAAVEJA 30—95 ltr.

Rakentajille
varastossamme raakaa ja höylättyä
PUUTAVARAA

OSTAMME TUKKEJA
pystyyn ja hankintana

Suoritetaan jauhatusta

LEPPÄLÄN SAHA ja MYLLY

Kuortane — Puh. 65

Sekatavarakauppa

Ostan kaikkia maataloustuotteita
sekä myyn väkälänoitteita ym.
alaan kuuluvia tarvikkeita

MATTI SALMINEN

Puona — Puh. 45

RUONAN OSUUSMEIJERI

Ruona — Puh. 49

Kuortaneen Sementtivalimo Oy

Puh. Kuortane 13

Saatavana kaikkia sementti-
valimoalan tuotteita

Työ ensiluokkainen —

Hinnat kilpailukykyiset

JOULUPUKIN PUSSIIN

arvokasta ja kaunista tavaraa
löytyy meiltä

Kuortaneen Kotikutomo

Lentilä — Puh. Ylipää 40

Suoritan
SÄHKÖ- JA KAASUHITSAUSTA
sekä MOOTTORIKORJAUKSIA

K. Säntin Korjaamo

Leppälä — Puh. 403

Sekatavarakauppa

Aimo Haapamäki

Salmi — Puh. 16

Viljo Myllymäki

LIUKENNÖITSIJÄ

Alavus as., puh. 30

Koskelan Mylly

Mäyry — Puh. 62

Metsästä markkinoille

ALAVUDEN KAUTTA

Valmistamme

- ikkunoita
- ovia
- keittiö- ja myymälä-
sisustuksia
- kattokaarirakenteita
- palo-ovia

**Alavuden
Puunjalostustehdas Oy**

Alavus as.

HIRSI-

**HUVILOITA,
SAUNOJA ym.**

pyöreästä ja sahatasta hirrestä omilla
tai valmistajan piirustuksilla,
Hinnat kilpailukyisist.

Valmistaja:

K. SAARI

Kuortane kk. — Puh. 211/2 s.

*Huonekaluja hankkiessanne
käyttäkää hyväksenne ASKON
paikallispalvelua*

Toimitamme kaikkia Askon laajan
malliston tuotteita

HUONEKALUJA, POLKUPYÖRIÄ,
MAALAUSTARPEITA JA TAPETTEJA

Hj. VAINIONPÄÄ

Alavus as. — Puh. as. 29

KEMIKALITUPA

Alavus as.

*Kemikalitavaraa, koruja, muotitavaraa
ja keramiikkaa*

*Liikkeessämme Alavuden Apteekin
lääkekaappi*

Asemanseudun Autokerjaamo

om. Eino Hietala, puh. Alavus as. 131

*Suoritan venttiilien korjaukset, sylinterien
poraukset, diesel-huollot ja korjaukset*

- OVET, IKKUNAT ja KEITTIÖKALUSTOT OSTATTE EDULLISESTI MEILTÄ
- Ostamme pystymetsiä ja hankintatukkeja

KUORTANEEN PUUSEPÄNLIKE

Lentilä — Puh. 123.

VIISKUNTA Kunnallislehti - Kirjapaino

Viiskunnan levikki on Kuortaneella noussut tänä syksynä suuresti, liittykää Te-kin tämän kuortaneslaisten omaksuman kunnallislehden lukijoihin! Asiamiehinä Kuortaneella toimivat seuraavat henkilöt:

*Vieno Ahopelto, Mäyry,
Einari Ala-Hiiri, Kuortane kk,
Martti Ala-Mutka, Kuortane kk,
Paavo Erkkilä, Mäyry,
Eino Järvinen, Löyä,
Alvar Kahila, Mäyry,
Eino Keski-Salmi, Salmi,
Kuortaneen Osuuskauppa,*

*Sauli Lähteenmaa, Mäyry,
Paavo Nurmi, Leppälänkylä,
Aino Nykänen, Ruona,
Oiva Pekuri, Kuortane kk,
Tauno Peltokangas, Leppälänkylä,
Ville Rasinperä, Kuortane kk,
Ensio Taimisto, Ylipää ja
Vesalan Pukimo, Kuortane kk.*

Tilatkaa hää- ja hautajaiskutsut, erilaiset lomakkeet y.m. painotyöt asumatieneoon omasta kirjapainosta — Viiskunnan kirjapainosta!

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa asiakkailleen seuraavat:

KUORTANEEN TALOUSKAUPPA
Mäyry, puh. 131

SEKATAVARAKAUPPA A. KAJANDER
Kuortane kk., puh. 30

Sekatavarakauppa VÄINÖ ALA-MUTKA
Leppälä, puh. 42

SUOMELAN AUTOLIIKE,
Alavus as., puh. as.seutu 116

L. HANNULAN KAUPPA
Kuortane, puh. 222

AHON KORJAAMO
Lentilä, puh. Ylipää 34

KALERVO VIITANEN
Valokuvaaja ja preparaattori
Kuortane

VAATTURI V. LAMMI
Mäyry, puh. 18
Halpoja jalkineita saatavana

VALOKUVAAJA ARVO AUTIO
Lentilä, puh. Ylipää 8

V. KANGASAHON KORJAAMO
Lentilä

ALAYUDEN AUTO
Alavus as. puh. as.seutu 98

OMPELIMO TOINI MÄKELÄ
Kuortane, kk.

KELLOLIHKE E. PÄÄKKÖNEN
Kuortane, puh. 319

YLI-HALLILAN KUKKAKAUPPA
Kuortane kk., puh. 319

KUORTANEEN
ELÄINVAKUUTUSYHDISTYS
Toim.joht. A. Peltokangas
Kuortane kk., puh. 209

AARNION MOOTTORIKORJAAMO
Kuortane, puh. 184

LIKENNÖITSIJÄ J. VILPPULA
Lentilä puh. Kuortane 108

KUORTANEEN METSÄNHOITO-
YHDISTYS
Kuortane, kk.

Kampaamo ja kutomo RAUHA MÄKINEN
Kuortane kk. puh. 326

PARTURI-KAMPAAMO Hauta-aho
Mäyry, puh. 3

ELOKUVA-KAHVILA
Om. E. Rintakallio
Mäyry, puh. 190

PELTISEPPÄ T. TIENHAARA
Kuortane, kk.

MARTTI ALA-MUTKA
MATKUSTAJAKOTI-KAHVILA
Kuortane, kk. puh. 308

OMPELIMO LEMPI OVASKA
Metsätalo, Kuortane kk. puh. 322. 2 s.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottavat seuraavat

vuokra-autoilijat

AKSELI JASKARI

Mäyry puh. 38

TEUVO KANGASAHO

Lentilä, puh. Ylipää 28

LAURI KIVIRANTA

Niinimaa, puh. Västinnäki 11

VEIKKO KOHTAMÄKI

Salmi, puh. 33

PAULI SÄNTTI

Leppälä, puh. Leppälä 403

MARTTI LAITILA

Salmi, puh. 16

KALEVI TURIGIN

Lentilä, puh. Ylipää 37

TAPIO LEPPÄNEN

Leppälä, puh. Leppälä 440

FENTTI AHO

Lentilä, puh. Ylipää 34

ARMAS LASSILA

Kuortane kk., puh. 288

MARTTI PELTOKANGAS

Leppälä, puh. 455

EERO RINTAMÄKI

Lentilä, puh. Ylipää 31

MATTI RINTA-POLLARI

Löyä

EDVIN VASU

Salmi, puh. 45.

VILHO VÄLIMAA

Leppälä, puh. 445

TAUNO YLI-HONKOLA

Kuortane kk., puh. 275

LAURI VIITANEN

Lentilä, puh. Ylipää 19. 2 soitt.

Kiitämme

niitä, jotka ilmoittamalla tässä julkaisussa ovat tukeneet seuramme toimintaa. Samalla pyydämme lukijakuntaa suosimaan ilmoittaneita

KUURTANES-SEURA

SISÄLTÖ

<i>Jalmari Viitasaari: Rauhanruhtinas</i>	2
<i>Esa Harju: Vain Jeesus tosi ystävä on</i>	3
<i>Eeva Harju: Vaarin joululahja</i>	4
<i>Aulis Maunuksela: Tyrmäys</i>	5
<i>Sirkka-Liisa Ruismäki: Joulupukin parta</i>	5
<i>Esa Harju: Opiskelijan aateluutta</i>	7
<i>Reino Ala-Kulju: Eveliina Ala-Kulju</i>	8
<i>Helmi Kuusisto: Kiertokoulu</i>	11
<i>J. A. Erkkilä: Vanha sauna kertoi</i>	12
<i>G. Hallila: Matkakertomus 50 vuoden takaa</i>	13
<i>Heikki Klemetti: Tuikku</i>	14
<i>Haapa-ahon Liisa muistelee</i>	15
<i>Sirkka Kantola: Ällätikku</i>	16
<i>Ote vanhasta syytinkikirjasta</i>	17
<i>Matti Peltö: Tervatynnyrien laitto</i>	18
<i>Tiäviären Helemi: Kylätappeluusta</i>	19
<i>Rahantekijä, jatkoa K. Korpelan kirjasesta</i>	20
<i>Tähdenvälejä</i>	22
<i>Jehu: Nykypäivien Kuortanetta</i>	24

Kuortanes-Seuran Joulu

toivottaa lukijakunnalleen

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta

